

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки
та менеджменту імені Олега Балацького
Кафедра управління імені Олега Балацького

Шифр _____

Наказ ректора про
допускається”
затвердження теми

„До захисту

завідувачка кафедри

_____ Г.О.Швіндіна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

**«Удосконалення молодіжної політики України
(на прикладі Сумської області)»**

Студент

*гр. Ам.м-91
Гвініашвілі Давид Георгійович*

Науковий керівник

*кандидатка економічних наук
Опанасюк Юлія*

Анатоліївна

Нормоконтроль

Суми 2020 р.

Сумський державний університет
(назва вузу)

Факультет ННІ ФЕМ ім. Олега Балацького Кафедра управління
Спеціальність спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», освітня
програма «Адміністративний менеджмент» ступеню вищої освіти «магістр»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав.

кафедрою _____

_____” _____ 20

_____ р.

З А В Д А Н Н Я

НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТОВІ

Гвініашвілі Давиду Георгійовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Удосконалення молодіжної політики України (на прикладі Сумської області)

затверджена наказом по СумДУ № _____ від „_____” _____ 20 ____ р.

2. Термін подання студентом закінченої роботи _____

3. Мета кваліфікаційної роботи: дослідити можливості удосконалення молодіжної політики в Україні

4. Об'єкт дослідження: державна молодіжна політика

5. Предмет дослідження: механізм молодіжної політики

6. Кваліфікаційна робота виконується на наступних матеріалах:

7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

№ пор.	Назва розділу	Термін подання
I	Принципи, моделі, механізми молодіжної політики	
II	Напрямки оптимізації розвитку молодіжної політики в Україні	
III	Механізми реалізації державної молодіжної політики України на прикладі Сумської області	

8. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1			
2			
3			

9. Дата видачі завдання _____

Керівник кваліфікаційної роботи _____

Опанасюк Ю.А

(підпис)

Завдання до виконання одержав _____

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1 МЕХАНІЗМИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ, МОДЕЛІ ВПРОВАДЖЕННЯ	10
1.1. Визначення основних засад молодіжної політики.....	10
1.2. Реалізація молодіжної політики.....	17
РОЗДІЛ 2 НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	25
РОЗДІЛ 3 МЕХАНІЗМИ ТА СПОСОБИ ЗАПОВАДЖЕННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПРИКЛАДІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	47
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60

РЕФЕРАТ

Актуальність теми. Сталий розвиток громади тісно контактує з молоддю, яка є розвиненою соціальною групою з бажанням до змінотворення. Молодь найпродуктивніше вирішує соціально-демографічні проблеми. Природний процес зміни поколінь безпосередньо залежить від молоді, забезпечуючи кількісне оновлення населення країни та збереження нації. Молодь завжди стоїть на шляху соціально-політичних реформ у державі, швидко реагуючи на інноваційні зміни та запроваджуючи різні соціальні зміни. Саме здатність молодих людей до активних дій та творчих змін відіграє вирішальну роль у формуванні перспектив процесу державотворення. Тому одним із найважливіших стратегічних завдань розвитку кожної країни є формування та реалізація ефективної, збалансованої та соціально орієнтованої молодіжної державної політики.

Молодіжна політика держави завжди повинна бути спрямована на майбутнє та відповідати певним змінам у суспільстві. У цьому відношенні, політика суттєво відрізняється від будь-якого громадського порядку своїм призначенням і характером. Дивлячись на процеси глобалізації сьогодення, реалізація дійсно ефективної національної молодіжної політики в Україні країні повинна бути особливою та пріоритетною діяльністю держави. Тому сьогодні важливо проаналізувати створення механізмів молодіжної політики, покращити значення державних інституцій та їх роль у розробці і впровадженні практичних кроків щодо поліпшення нагальних проблем молоді.

У сучасних реаліях молодіжну політику слід роздивлятись як можливість стратегічного розвитку держави, який створює конкурентоспроможність країни і допомагає розвивати місцеві та регіональні громади. Обґрунтований аналіз наукою, середньо- та довгострокові плани розвитку соціального значення пов'язують молодіжну

політику з ефективністю та перемогами у майбутньому перегляді суспільства на принципах самоорганізації.

Характерною рисою майбутнього молодіжного суспільства має бути самоорганізація політично обізнаних активістів та їх об'єднань, важливий близький зв'язок з партіями й урядом. Також слід зазначити, що звичайна система молодіжної освіти, а також діюча молодіжна політика та громадські організації не зможуть сприяти цілеспрямованому підвищенню знань молоді відповідно до принципів незалежності, важливої адаптації до вимог й умов самоорганізованого суспільства.

Значна кількість наукових праць зарубіжних та місцевих науковців обговорюють проблеми реалізації молодіжної державної політики, її соціальні, правові та адміністративні аспекти. Також, майбутній розвиток молодіжної політики повинен утворювати умови для розвитку особливостей та наукового обґрунтування впровадження механізмів їх реалізації.

Мета та завдання дослідження. Основною метою роботи являється можливість обґрунтувати особливості створення і впровадження національної молодіжної політики.

Для реалізації мети було поставлено наступні завдання:

- ознайомлення з компонентами та сутністю молодіжної політики;
- запропонувати варіанти формулювання та реалізації молодіжної державної політики;
- окреслити перспективні напрямки вдосконалення української державної молодіжної політики.

Об'єктом дослідження є національна молодіжна політика, у якій **предметом дослідження** являється механізм впровадження й реалізація молодіжної політики.

Методи дослідження. Для вирішення завдань використовувались спеціальні та загальнонаукові методи: синтез, аналітика - для виконання деталей предмета дослідження; узагальнення - виявлення теоретичних та методологічних основ реалізації механізмів молодіжної політики; порівняння та систематизація - вивчення нормативно-правової допомоги щодо реалізації молодіжної політики; системність - демонстрація концептуальних основ молодіжної політики; логічний, діалектичний, узагальнений, комплексний та систематизований підходи - вдосконалення апарату концептуального дослідження; статистичний аналіз, порівняння та узагальнення - при вивченні особливостей запровадження механізмів молодіжної політики; моделювання - регіони, що розвиваються, для вдосконалення механізмів молодіжної політики.

Інформаційно-емпірична основа дослідження включає нормативні документи державних та регіональних урядів, статистичні та соціологічні дані, матеріали, опубліковані в журналах та в інтернеті.

Наукова новизна досягнутих результатів полягає в теоретичному та методологічному обґрунтуванні особливостей формування молодіжної політики та розробці практичних рекомендацій щодо поліпшення діяльності уряду та й регіону в цій галузі.

ВСТУП

Впровадження місцевого самоврядування та організації територіальних структур владних засобів є важливою складовою стратегічного планування в Україні. Формування інститутів прямої демократії, формування багатих громад у різних напрямках додасть якості та місцевої влади існуванню місцевого самоврядування.

В країні децентралізація помітно впливає на зміни становища й пострадянської адміністративної системи управління. Завдяки тому, що на місця передано повноваження для місцевих органів влади зі значними фінансовими ресурсами з можливостями громади, що впливає на зміну вектору для руху і розвитку. Регіони стають потужними та самодостатніми. Розвиток починає рухати молоде покоління зі свіжими поглядами починає, яка буде країну, оскільки молоді люди - це не лише основа сильного суспільства, а й сильної держави з інвоційним поступом.

Майбутнє України та українців залежить від молоді, яка підтверджує вибір українського народу щодо європейської цивілізації. Сьогодні молоде покоління вважають перехідним, адже живе у пору великих перетворень, де стаються глобальні потрясіння та з'являються нові можливості для реалізації ідей.

Саме молоді люди утвердили європейський цивілізаційний вибір українського народу. Нині молодь називають поколінням перехідного періоду, яке живе в епоху бурхливих і глибоких перетворень, у роки потрясінь та нових можливостей.

Молодь – це про сьогодні з точки зору майбутнього нашого суспільства та держави. Для того, щоб усвідомити це, потрібно з'ясувати відповідні напрями молодіжної політики, що допоможуть молоді орієнтуватись у самостійному житті та їх стану. Можливості, які формуються, обумовлені особливостями, які переважають у цій віковій

групі: активний спосіб життя, бажання вчитись, зміна робочих місць, , нові сфери діяльності та розвиток.

Молодіжний міграційний рух сучасної України ставить сильні виклики перед громадами – утворити такі умови ставлення до особистості, соціальну активність, зайнятість молоді, щоб вони не від’їжджали шукати кращого життя за кордоном та брали активну участь у місцевому житті.

Децентралізація в контексті молодіжної політики повинна створити можливості для розвитку й буття молоді у рідних громадах, пріоритетами якої є фінансове та кадрове забезпечення, розвиток інфраструктури для молоді і висока активність молоді відносно ухвалення і розробки рішень й контролю за їх виконанням. Документ, який є основоположним у реалізації молодіжної політики, - соціальна програма «Молодь України», яка затверджена на 2016-2020 роки Кабінетом Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 148 [123].

Загалом, молодіжна політика основана на розвиненій базі законів України та зобов’язує дотримуватись її. На початку 21 століття в 155 країнах створено державну міжрегіональну молодіжну політику за даними ООН. Координаційні механізми державної молодіжної політики створено ще у 168 країнах (департаменти, відділи, ради, тощо).

У тексті процеси запровадження національної молодіжної політики показано у вигляді: шлюб молодого покоління; професійна підготовка молодих; активність молоді у громадах; духовних світ; сімейні проблеми, тощо.

РОЗДІЛ 1 МЕХАНІЗМИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ, МОДЕЛІ ВПРОВАДЖЕННЯ

1.2. Визначення основних засад молодіжної політики

Українську молодіжну політику можна визначити як систематичну державну діяльність щодо молоді та молодіжних рухів, яка впливає на створення національних, політичних, правових, соціально-економічних, організаційних умов для визначення гарантій власних орієнтирів у житті, фізичних, інтелектуальних, моральних планів розвитку молоді, втілення їх творчих здібностей в особистих чи національних інтересах. Молодіжна політика реалізується для населення від 14 до 35 років і не залежить від походження, соціального та майнового стану, раси та національності, статі, освіти, мови, релігії, статі. Діяльність здійснює виконавча влада та установи України, соціальні установи та молодіжні об'єднання.

Сучасна молодь також відіграє важливу роль у суспільному житті, залишаючись захищеною частиною населення, яка потребує правових, економічних, організаційних умов та гарантій їх самореалізації. Вирішення складних проблем та дії у критичних ситуаціях часто вимагають колективної роботи, вміння працювати в команді та толерантного ставлення до різних точок зору [74]. Це підтверджує його нездатність функціонувати без структури молодіжних центрів.

Аналіз молодіжної політики показав, що це складна багатогранна система відносин, в якій ми визначаємо відносно незалежні структурні елементи, такі як ідеї, концепції, принципи, функції, пріоритети, ключові напрямки, стратегії та тактики соціального розвитку нового покоління; відносини молоді та інших суб'єктів соціально-політичних процесів, пов'язаних з розробкою та реалізацією молодіжної політики (процес

політичної соціалізації молоді) [75]; ряд політичних та адміністративних рішень, прийнятих компетентними органами в контексті молодіжної політики.

Молодіжна політика загалом представляє участь молоді у процесі державотворення. Реалізація молодіжної політики в суспільстві здійснюється відповідно до інтересів молодої людини у всіх сферах життя, а також інтересів суб'єктів такої політики. У його впровадженні бере участь будь-який соціальний інститут, який прямо чи опосередковано взаємодіє як з підростаючим поколінням, так і з фактично молодим [181]..

Розробляючи та впроваджуючи молодіжну політику, молодь має брати участь у розвитку країни. Це також дозволяє молоді реалізовувати громадські, регіональні чи індивідуальні інтереси молоді. Вона може бути використана як додаткове джерело організаційних, людських, правових, фінансових та інших можливостей для більш ефективної підготовки та реалізації конкретної дії чи заходу, а отже, і молодіжної політики громади. Особливо важливо, щоб молодіжна політика реалізовувалася, перш за все, ініціативою та діями самої молоді, бо це має вплив на власний та суспільний інтерес молоді [73].

Існує кілька підходів до вивчення молодіжної політики в сучасній науці: організаційний; розгляд молодіжної політики зі сторони механізму забезпечення пам'яті та знань поколінь; обговорення молодіжної політики як галузі соціального дизайну; як фактор, що впливає на європейську та світову інтеграцію; як фактор соціального розвитку молоді. Для кращого розуміння такого явища розглянемо підходи до визначення поняття молодіжної політики:

Таблиця 1.1 Основні теорії, які використовували вчені:

ПІБ автора	Рік	Сутнісна характеристика
В. Барабаш, О. Шаповал, А. Матвієнко	1989	«Молодіжна політика – це цілісна державна політика, проведення якої повинно охоплювати всі елементи — від принципів формування та планування цілого комплексу соціально-економічних заходів в інтересах молоді і всього суспільства до виділення правових, матеріальних, організаційних гарантій її здійснення на практиці»
В. Криворученко	1995	«Молодіжна політика – це сукупність дій всіх державних і громадських інституцій, проте кожен її суб'єкт, соціальна інституція здійснює її диференційовано, відповідно до своїх потреб і можливостей з урахуванням місцевих умов»
В. Лісовський	1996	«Молодіжна політика – це система заходів із «завоювання», утримання і підтримки певного соціального (економічного, правового, політичного, етнічного, культурологічного, тощо) статусу групи молоді, яка через ті або інші причини виявлялася або може виявитися у перспективі в скрутному, обмеженому становищі в порівнянні з іншими групами (верствами) населення і при цьому лише власними силами не в змозі поліпшити своє становище»
Л. Пал	1999	«Молодіжна політика – це напрям дії або утримання від неї, обраний державними органами для розв'язання певної проблеми»

І. Гайванович	2000	«Молодіжна політика – це, по-перше, система ідей, теоретичних положень про місце і роль молодого покоління в суспільстві; по-друге, це практична діяльність суб'єктів такої політики: громадських організацій та інших соціальних інститутів щодо реалізації цих ідей, положень і директив з метою формування і розвитку молоді, реалізації творчих потенціалів в інтересах будівництва нового суспільства»
М. Перепилиця	2001	«Молодіжна політика – це комплексне явище, що є результатом практичної, науково-теоретичної, ідеологічної та іншої діяльності соціальних інституцій стосовно молоді»
І. Ільїнський	2001	«Молодіжна політика – це, по-перше, система ідей, теоретичних положень про роль і місце молодого покоління, по-друге, це практична діяльність суб'єктів такої політики: держави, громадських організацій та інших соціальних інститутів щодо реалізації цих ідей, положень і директив з метою формування і розвитку молоді»
А. Данилов	2003	«Молодіжна політика – це напрямок діяльності держави, мета якої – створення необхідних соціально-економічних, організаційних умов і гарантій для соціального становлення і розвитку молоді, реалізація творчого потенціалу молодого покоління в інтересах розвитку суспільства».
В. Головенько	2006	«Молодіжна політика – це комплексне явище, яке є результатом практичної, науково-теоретичної та іншої діяльності інституцій стосовно молоді»

К. Плоский	2009	«Молодіжна політика – процес розкриття творчого потенціалу особистості»
Є. Бородин	2009	«Молодіжна політика – це комплекс теоретичних, концептуальних положень про завдання суспільства, держави, суспільних інститутів щодо соціалізації, підтримки, сприяння соціальному становленню молоді та практична діяльність політичних і суспільних суб'єктів, спрямована на розв'язання проблем молодого покоління в цілому або його окремих категорій»
Т. Коломоєць, Д. Андрєєва	2009	«Молодіжна політика – це політика, що здійснюється в суспільстві в усіх сферах життєдіяльності молоді як в її інтересах, так і в інтересах суб'єктів молодіжної політики»

Молодіжна політика ґрунтується на таких засадах:

- принцип національної інтеграції і єдності серед молодих людей;
- необхідність підтримувати та розвивати культурну ідентичність;
- підтримувати ініціативність і активність молодого покоління, її участь у формуванні політики;
- розширювати права та можливості молодих людей;
- підтримувати правову та соціальну захищеність молоді.

Вітчизняний науковець В. Головенько, дослідуючи як формується і реалізується молодіжна політика в нашій країні, відмітив, що в її основі лежать такі принципи:

- принцип участі, згідно з яким саме молодим громадянам, їх

об'єднанням, організаціям належить роль суб'єкта створення і втілення молодіжної політики. Особливе значення відповідно до цього принципу мають громадські молодіжні і дитячі організації, загалом організовані структури руху молоді;

– рівність та доступність. За цим принципом визнається коло прав та обов'язків кожної молодої людини стосовно необхідності надавати рівні можливості та порівну розподіляти послуги і ресурси. Відповідні та необхідні програми та послуги мають бути доступними для молоді, незважаючи на те, якими є відстань, місце проживання, соціальні, культурні, економічні чинники;

– принцип гарантій. За ним державою надаються кожному молодому громадянину мінімальні державні соціальні послуги, змістом яких є освіта, виховання, духовний і фізичний розвиток, професійна підготовка і влаштування на роботу. Далі розвиватися і самореалізовуватися - це, перш за все, завдання власне індивіда, його самовдосконалення. Це можна стимулювати по-різному, зокрема, використовуючи кредитування, раціональні пільги, визначення і заохочення найкращої і найефективнішої діяльності;

– соціальна компенсація. Тут йдеться про правову та соціальну захищеність саме тих молодих громадян, які через власний соціальний статус та стан здоров'я не можуть самотужки подбати про себе (йдеться про дітей з багатодітних чи неповних сімей, сиріт, молодих інвалідів та ін.). Також країна повинна взяти на себе зобов'язання максимально гарантувати молодим людям, що буде використовуватися не тільки особисті можливості молоді. Метою цього принципу є те, щоб держава активно підтримувала молодіжні інновації, щоб здійснювалися програми і проекти, які реалізує, насамперед, своїми силами власне молодь;

– принцип пріоритету. Коли здійснюється молодіжна політика, здійснюються підтримка тих молодіжних проектів, ініціатив, що допомагають розв'язувати найактуальніші молодіжні проблеми.

– спадкоємність. Не реалізацію державної молодіжної політики не можуть впливати організаційні переміни у системі державного управління, прихід чи відхід того чи іншого політичного діяча, посадової особи владних держструктур. Перегляд прийнятих стратегічних напрямів молодіжної політики не повинен відбуватися частіше, ніж раз на 10-15 років. Кон'юнктурні інтереси і дії не можуть торкатися долі нації і держави.

1.2 Реалізація молодіжної політики

Основні принципи діяльності органів виконавчої влади як суб'єктів державного управління слід класифікувати таким чином [72]:

1. Група соціально-політичних принципів:

Законність є основним принципом, згідно з яким діє виконавча влада, як і у випадку державної молодіжної політики України. Цей принцип передбачає неухильне дотримання Конституції України, законодавчих актів та встановлення режиму забезпечення прав і свобод молоді. Форма нормативно-правових актів є вираженням державної політики, особливо молодіжної. Закон полегшить його реалізацію, але це стане можливим лише за умови дотримання всіх його норм.

– демократія - це принцип, який визначає владу народу в управлінні державою, оскільки влада та властива державі демократія сприяють освіті та відповідній демократичній системі. Відповідно до цього принципу громадяни беруть участь у роботі виконавчих структур, останні звітують перед представницькими установами, громадськістю, контролює їх діяльність;

– гуманізм означає, що людину визначають як найвищу цінність. Основними завданнями є: захистити свою гідність та громадянські права, створити адекватні умови для того, щоб кожен міг вільно та повно виражати свої здібності, не допустити приниження честі та гідності молодого громадянина, щоб з ним жорстоко поводитись. Принцип гуманності втілюється у спілкуванні та діяльності через індивідуальну допомогу, участь, підтримку та повагу.

2. Група організаційних принципів:

– експертиза. Посадові особи, яким доручено реалізовувати молодіжну

політику, повинні добре знати умови та технології виконання описаних завдань. Відповідно до цього принципу, персонал повинен систематично навчатися та перекваліфікуватися. Слід вживати аналітичні та прогностичні заходи; необхідне ретельне та всебічне вивчення об'єктів державної молодіжної політики (ДМП), особливостей їх психології тощо; фактори різкості бізнесу, організованості, об'єктивності у відносинах з підростаючим поколінням; важливим аспектом є знання положень національних рамок соціально-правового захисту молоді та можливість їх застосування на практиці, доступ до спеціальних знань, зокрема психології, педагогіки, соціології, права тощо;

– публічність - це вроджений принцип демократичної держави, який забезпечує взаємовідносини між виконавчою владою та суспільством, населенням. Є схожість з принципом зв'язків з громадськістю та думкою громадян, але він охоплює більш широке коло соціальних явищ і включає: високий рівень доступу до людей; виконавчі органи, включаючи відповідні структури, що працюють з молоддю; наявність громадських та інших форм контролю за захистом конституційних суспільних інтересів, громадянських прав і свобод;

– з принципу єдності, що включає повноваження, права та обов'язки фахівців у галузі молодіжної державної політики. Це гарантує, що кожен фахівець усіх відповідних структурних підрозділів ДМП буде проінформований про їх завдання, функції та відповідні права, зможе самостійно приймати рішення; поділ виконавчих структур ДМП у відносинах по вертикалі повинен мати чітко визначені повноваження та обов'язки; підрозділи та служби, що забезпечують реалізацію молодіжної політики в Україні, повинні встановлювати раціональні зв'язки та інформаційні потоки;

3. Група спеціальних принципів:

– завдяки принципу складності діяльність виконавчих структур щодо

реалізації державної молодіжної політики є цілісною, всебічною та водночас цим принципом перешкоджає обмежений і вузький підхід до вирішення проблем, пов'язаних з неповнолітніми; при цьому будуть враховуватися внутрішні та зовнішні фактори, умови, їх взаємозв'язки та взаємодія. Це необхідна умова, яка вимагає наукового аналізу, соціальної діагностики та організаційно-практичної діяльності;

– диференційований підхід до цілей молодіжної політики вимагає формування представників різних груп населення, вікових груп, поглядів, згідно з якими вони реалізують матеріальні та духовні цінності, навколишню дійсність, без яких неможливо здійснити особливий вплив на свідомість, почуття, волю молодих людей;

– конфіденційність - це принцип, згідно з яким дані про особу молодого громадянина слід тримати в таємниці і не розголошувати, а також слід допускати ситуацію, яка може негативно вплинути на його здоров'я, честь, гідність та соціальний статус. Частково це пов'язано з категоріями молоді, до яких належать об'єкти: соціальні служби для сімей, дітей, молоді, центри обслуговування дітей, тощо.

Основними принципами молодіжної політики є:

- захист прав молодого покоління;
- розвиток здоров'я молоді;
- фізичний розвиток молодіжного руху;
- націоналізація молоді, підвищення патріотичності;
- однакові можливості у молоді;
- гармонізувати комплексну міжвідомчу політику для вирішення основних питань та потреб молодих громадян;
- залучати молодих людей до процесу прийняття рішень;
- забезпечити міжнародну співпрацю у таких сферах, як молодіжна політика.

Важливим фактором ефективної реалізації молодіжної політики є робота молодіжних об'єднань як важливого елемента української політики. Молодь в Україні повинна брати активну участь у формуванні молодіжної політики. З цієї причини спільна робота державного енергетичного апарату з молодіжними об'єднаннями є основним механізмом, який може забезпечити ефективну державну молодіжну політику [39].

Молодіжна політика містить багато елементів: творити в житті, розвиватися інтелектуально, морально, фізично, реалізовувати свій творчий потенціал з урахуванням власних інтересів, а також інтересів країни. Що стосується структури молодіжної політики, то слід зазначити, що вона варіюється залежно від рівня (місцевого, регіонального, державного, міжнародного); крім того, формування цих структур включає різноманітні установи: державні установи, засоби масової інформації, неурядові організації, молодіжні організації тощо. Таким чином, молодіжна політика впливає на різні соціальні проблеми, відносини та стосунки, і важко чітко відрізнити молодіжну політику від освіти, зайнятості та соціальної політики [123]..

Українські молодіжні громадські організації характеризуються різноманітними політичними уподобаннями та діяльністю. Так у роботі українського вченого Ю. Галабурда «Недержавний сектор молоді в розрізі громадянського суспільства та освіти в Україні» цікавий статистичний матеріал на ключових прикладах діяльності української молодіжної політики та громадських організацій. Обговорюється історія освіти приватного сектору в Україні, яка тісно пов'язана з громадськими рухами та молодіжними організаціями, що виникли в різні часи та в різних країнах [23].

Ця тема особливо цікава для вивчення фундаментальної праці В.Куліка «Молода Україна: Сучасний молодіжний рух та неформальна ініціатива». У цій роботі розглядається історія українського молодіжного руху в ХІХ

столітті від утворення молодіжних об'єднань до наших днів. Автори виділяють різноманітні напрями молодіжної діяльності: від політичних асоціацій до неформальних груп.

За допомогою аналізу інструментів політики, можна виділити наступні елементи молодіжної політики [21]:

1. Інституційна орієнтація державної молодіжної політики - це система, в якій відбувається взаємодія суб'єктів:

А) держава (її функції як об'єкта молодіжної політики здійснюють компетентні державні установи);

Б) громада (реалізація її функцій як суб'єкта молодіжної політики відбувається через відповідні інституції);

В) політичні організації - урядові та неурядові організації, які представляють інтереси молодих громадян, їх групи та пріоритетні сфери соціального розвитку та підтримують молоде покоління;

Г) громадські об'єднання як теми молодіжної політики;

Ґ) молодий політик як об'єкт молодіжної політики. Він є особою (фізичною), громадянином певної країни і бере активну участь у громадському житті у сфері ДМП.

2. Суть регулятивного аспекту молодіжної політики ілюструється багатьма відповідними політичними нормами та принципами:

А) Юридичні норми - правила відносин у сфері ДМП, які наведені в нормативних актах;

Б) Стандарти компанії - правила поведінки, викладені в правових документах молодіжних ГО, політичних партій та асоціацій, що працюють з питань молоді;

В) Політичні традиції та звичаї - правила поведінки в політичній сфері, які характеризуються безперервністю, повторюваністю, відносною стабільністю та емоційністю і тісно пов'язані з «життям» країни;

Г) Політичні принципи - соціально-політичні та організаційні політичні принципи;

Д) Моральні норми політичного життя - вимоги суспільства, які регулюють поведінку політиків за допомогою загальних моральних норм і заборон.

3. Аналіз функціонального аспекту ДМП слід розглядати з політичними функціями, особливостями політичного процесу. Зокрема, потрібно вивчити:

А) політичні функції - сфери, що мають політичний вплив на стан суспільних відносин;

Б) режими молодіжної політики, що представляють собою інституціоналізовані й неінституціоналізовані дії політичних суб'єктів, завдяки яким формується та здійснюється колективна влада волі суспільства. Політичний процес в країні відбувається трьома способами: 1) функціонування - коли політична система не виходить за рамки встановлених відносин між громадянами та державними установами; 2) хід (розвиток) політичного процесу; 3) зниження цілісності політичного процесу, розпад.

4. Змістом комунікативного аспекту молодіжної політики є кількість ланок, за допомогою яких ці компоненти інтегруються у політичну

систему. Дослідження молоді показали, що можна виділити низку спільних елементів молодіжної політики в європейських країнах.

Підсумовуючи, ми можемо узагальнити підходи вчених до структури молодіжної політики та запропонувати такі складові молодіжної політики:

1. Громадське представництво молоді у місцевих громадах.
2. Інтеграція молоді у процес розробки політики, стратегії щодо розвитку міст.
3. Проекти розвитку з участю молоді.
4. Розвиток якостей у молоді, необхідних для реалізації і формування політики і розвитку міста.

Перший механізм супроводжується рефлексією. Молоді громадяни інформують їх про свої проблеми та ініціативи, коли йдеться мова про рішення на місцях щодо їх засобів до існування. Зокрема, він встановлює та визначає низку базових принципів формування представницьких органів підростаючого покоління на місцевому рівні, таких як Молодіжна рада, система громадської інформації та організація ефективних систем зворотнього зв'язку, складові молодіжного парламентаризму - колегіальні дискусії. Приймайте рішення, що впливають на розвиток життя молодих людей та визначає рівень матеріально-технічної допомоги такій структурі.

Другий механізм визначає набір повноважень та процедур впливу на молодих громадян. Він має чотири основні функції: аналіз проектів та аналіз рішень, які вже прийняв уряд, пропонування регуляторних ініціатив, розвиток ролі молодіжного партнерства у процесі прийняття рішень та аудит громадськості.

Третій механізм забезпечує систему поступового залучення молоді до вирішення проблем місцевих громад.

Четвертий механізм регіональних моделей молодіжної політики регулює розвиток навичок молоді для реалізації основних принципів місцевого самоврядування, ролей молоді та можливостей моделювання, використовуючи такі компоненти:

- спеціальні навчальні курси для загальноосвітніх шкіл, які викладають основи суспільства та становище молоді, викладачі спеціальної підготовки;
- система підготовки студентських груп вищих навчальних закладів на основі місцевих та молодіжних позицій. Навчання може проводитись підготовленою молоддю або урядовими спеціалістами;
- неформальна освіта молоді - спосіб формування та розповсюдження серед молоді інформаційних матеріалів про моделі та їхні вміння.

Державну молодіжну політику України слід розглядати як систематичну державну діяльність щодо приватних осіб, молоді та молодіжних рухів, яка здійснюється на законодавчому, виконавчому та судовому рівнях і спрямована на створення соціально-економічних, політичних, організаційних та правових умов та забезпечення самовизначення; інтелектуальний, моральний, фізичний розвиток молоді, втілення їх творчого потенціалу в особистих та національних цілях; молодіжні громадські організації є найважливішим партнером у сфері добробуту в процесі розробки та реалізації молодіжної політики.

Для ефективного функціонування механізмів молодіжної політики необхідно організувати систематичний аналіз проблемних аспектів молодіжного життя та розвивати молодіжні тенденції у відповідних напрямках.

РОЗДІЛ 2 Настанови щодо оптимізації розвитку української молодіжної політики

Розробка та впровадження молодіжної державної політики в умовах децентралізації

Сучасні тенденції в організації державного управління та адміністративної діяльності в європейських країнах базуються на децентралізації, яка здійснюється шляхом делегування важливих повноважень місцевим органам влади та максимізації участі громадськості у процесі прийняття рішень. Процес децентралізації влади базується на принципі субсидіарності. У той же час демократичні інститути мають важливе значення для реформ місцевого самоврядування, що сприяє активізації молоді та збільшенню її участі в управлінні. Розслідування виявило багато відмінностей між ключовими аспектами реалізації внутрішньої молодіжної політики в країнах-членах Європейського Союзу (ЄС):

1. Зміст першої відмінності - визначення ролі держави та молоді у реалізації та розробці національної молодіжної політики. У країнах Європи підтримує молодіжні ініціативи, держава сприяє та надає всі необхідні ресурси для сприяння молодіжній самоорганізації. У нашій країні держава та її структури відіграють домінуючу роль на всіх рівнях управління. Ефективна молодіжна політика може бути реалізована в рамках процесів децентралізації лише за умови зміцнення партнерства. Слід докласти зусиль для координації діяльності виконавчих структур, місцевого самоврядування та представників молоді.

2. Друга різниця продовжує вищезазначене і стосується визначення суб'єктів молодіжної політики. Суб'єктом державної молодіжної політики

– є держава, або її агенти. Інші учасники молодіжної політики, включаючи молоде покоління, характеризуються досить слабкою активністю.

3. Третім є визначення ДМП, включаючи вікові обмеження для молодого покоління.

4. Четверта різниця передбачає, що статус центральної фігури відповідної політики належить громадським молодіжним організаціям. У західних країнах основою цієї політики є система, в якій центральне місце належить людині і лише потім - організаціям, асоціаціям.

5. Суть п'ятої різниці полягає в різних принципах державного управління в молодіжній галузі:

- децентралізація та субсидіарність у країнах-членах ЄС означають, що повноваження щодо реалізації молодіжної політики делеговано регіональним та місцевим органам влади, враховуючи, що повноваження та ресурси місцевих та регіональних органів влади будуть співмірні з якістю послуг та реагуванням на законні вимоги суспільства. Для України характерна переважно централізована адміністрація нижчого рівня у вертикальній структурі молодіжної політики;
- делегація, згідно з якою уряди держав - членів ЄС створюють в основному децентралізовані структури для молодого населення - від державного апарату до громадянського суспільства, делегує відповідальність за надання соціальних послуг молоді. У нашій країні такі доручення отримують лише молодіжні громадські організації, які фінансують свої соціальні проекти та програми соціального виховання та розвитку молоді;
- відкритість, соціальне партнерство, яке забезпечує формування та реалізацію молодіжної політики шляхом консенсусу і соціального діалогу державних установ та представниками молоді, державного та

приватного сектору. Це можливо завдяки широкій громадській та професійній дискусії щодо малих концептуальних моделей малого та середнього бізнесу в ЄС, щодо вирішення проблем молоді на місцевому та регіональному рівні, а також щодо більшої участі громадян та залучення громадян до соціальних служб. У нашій країні такої практики немає.

6. Зміст шостої різниці полягає в тому, наскільки ефективною є молодіжна політика. Оскільки молодіжна політика та програми у країнах-членах ЄС розроблені для досягнення конкретних результатів та мають достатні фінансові ресурси, молодіжна політика є дуже ефективною. Основи внутрішнього ДМП мають в основному декларативний характер, а певні цілі, завдання та пріоритети є формальними.

Міністерство молоді та спорту України ухвалило програму «Молодь України» 18 лютого 2016 року на 2016-2020 роки. Метою цієї Програми є створення умов для самореалізації та розвитку молоді, формування її громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості. Так, дивлячись на результати соціологічного дослідження, яке проводилось у 2015 році, незважаючи на існування великої кількості молодіжних організацій тільки 2% молоді є членами організацій та 6% молоді відвідують такі заходи. Участь молоді залишається доволі низькою у житті держави і формуванні політики з питань впливу на життя молоді, вирішення і розвиток проблем. Лише 5% молоді брали участь в обговоренні законопроектів на місцевому або державному рівнях [44]. Дану програму виконує програми Міністерство молоді та спорту України.

Держава запланувала виділити спеціальні кошти на запровадження програми з місцевого та державного бюджетів. У табл. можна побачити прогнози: обсяги та джерела фінансування на 2016-2020 роки

Таблиця: Обсяги та джерела фінансування програми на 2016-2020 роки

Джерела фінансування	Обсяг фінансування, тис. гривень	У тому числі за роками				
		2016	2017	2018	2019	2020
Державний бюджет	186328,8	8824,8	15145,5	53728,5	52362,9	56267,1
Місцеві бюджети	277882,5	47363,9	49201,2	54642,6	60186,9	66488,0
Інші джерела	13613,3	2323,8	2289,51	2750	3000	3250
Усього	477824,7	58512,5	66636,2	111121,1	115549,8	126005,1

Джерело: [44]

Загальний обсяг фінансування, який виділено для реалізації програми «Молодь України» на 2016-2020 роки наведена на рис.

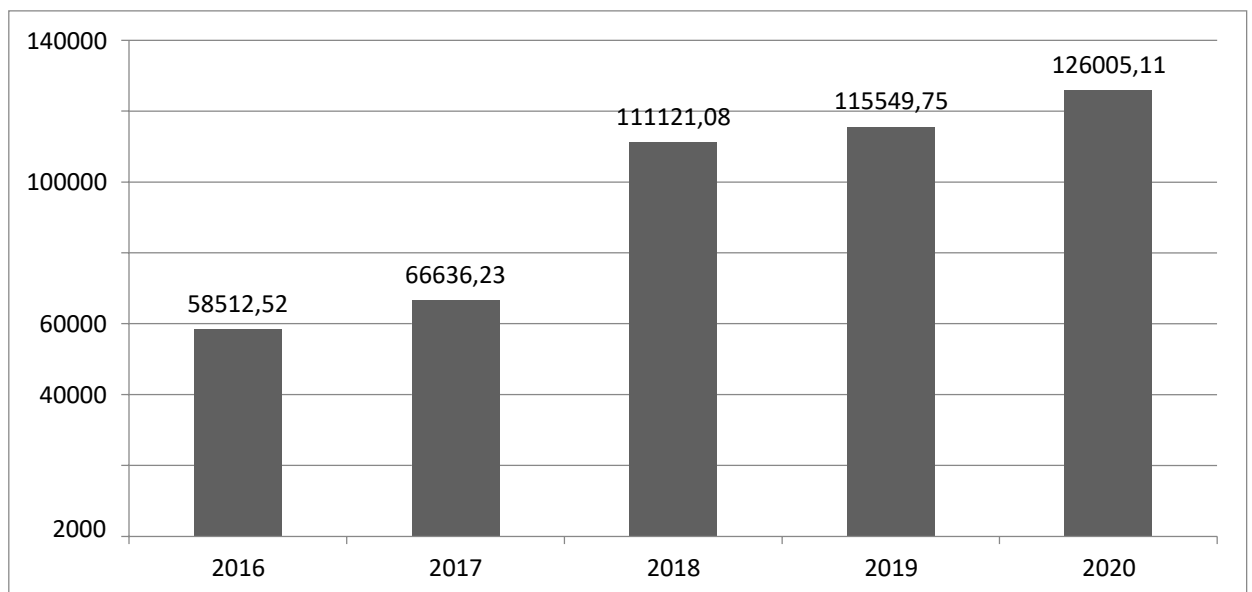

Рис. Загальний обсяг фінансування, який виділено для реалізації програми «Молодь України» на 2016-2020 роки

Впровадження такої програми зможе вплинути на впровадження змін [44]:

- щорічного збільшення на 10 відсотків кількості молодих людей, що беруть участь у програмах та заходах, покликаних виховувати в національно-патріотичних традиціях та підвищувати їхню громадянську свідомість;

- щорічного збільшення на 4 відсотки кількості молодих людей, які допомагають популяризувати та утверджувати здоровий і безпечний спосіб життя та культуру здоров'я;

- створення цілісної системи неформального навчання для молодого покоління;

- забезпечення розвитку молодіжної підприємницької діяльності завдяки тому, що покращиться існуюче законодавство та систематизуються преференції для молодих бізнесменів, формуватимуться підприємницькі навички молодих громадян;

- забезпечення підтримки молодих людей щодо працевлаштування та сприяння створенню для них нових вакансій;

- підвищення рівня самоорганізації і самоврядування інституцій громадянського суспільства та їхніх осередків;

- забезпечення участі молодих людей у волонтерській діяльності як формі суспільно важливої роботи (вторинна зайнятість);

- зниження рівня порушень закону серед молодих людей до 2020 року на 20 відсотків через активізацію правової освіти та їхнє залучення молоді до суспільно значущої громадської роботи;

- забезпечення ефективної реалізації програм державного і регіонального рівня з ціллю забезпечити молодь житлом, в першу чергу, людей, які мають особливі потреби, молоді сім'ї, в яких є учасники бойових дій, інваліди війни, а також молоді сім'ї, в яких є загиблі (пропали безвісти) або померлі у зв'язку з пораненням, контузіїєю чи каліцтвом, одержаним, коли вони захищали Батьківщину;

- забезпечення інтеграції молодих українців до європейської та світової молодіжних структур;
- щорічне збільшення на 5 відсотків кількості молодих людей, які допомагають реалізовувати проекти Євросоюзу та інших країн.

Соціально-демографічний показник відображає соціально-економічний державний розвиток. Оскільки демографічними процесами здійснюється вплив на всі галузі громадського функціонування, їх постійне відслідковування – одне з головних завдань з метою забезпечити сталий і безпечний державний розвиток.

Молодь (вік якої 14-34 роки) складає 27% від усього населення (загальної чисельності) України. За опублікованої інформацією Державної служби статистики України, на 1 січня 2018 року кількість молоді = 11 млн. 227,951 тис. Якщо порівнювати з 2017 роком, то чисельність молоді зменшилась на 302 273 осіб [175].

(див. табл.)

Таблиця: Чисельність молоді за віковими групами, статтю та місцем проживання, (осіб) (станом на 1 січня 2018 року)

Вік (років)	Міські поселення		Сільська місцевість		Всього
	Жінки	Чоловіки	Жінки	Чоловіки	
14-19	741814	707234	400165	373356	2222569
20-24	785 843	743149	403 527	380991	2313510
25-29	1042147	1018565	520455	474 783	3055950
30-34	1 326740	1 333 923	516057	459202	3635922
Всього, 14-34	3896544	3802871	1 840204	1 688332	11227951

Джерело: [43]

Слід зазначити, що частина молоді в загальному числі населення України упродовж останніх п'яти років дедалі зменшується. Такій

демографічній динаміці притаманний негативний вплив на відтворювання населення загалом та обмеження позитивних змін в подальшому.

Як свідчать результати аналізу основні показники життєдіяльності молодого покоління дуже різняться за своїми оцінками та нерідко характеризують негативні тенденції. Зокрема, висновок соціологічних досліджень «Молодь України», які проводили компанія на прохання Міністерства молоді та спорту України, молодь добре оцінює стан свого здоров'я. У 2018 р. респонденти (вік яких 14-34 роки) оцінили добре стан власного здоров'я у розмірі 83%, і 79% станом на 2015 р. Молодь, яка проживає у селах, відповіла більш позитивно щодо стану здоров'я, аніж міська молодь: відповідно 88,4% , 80,5%. Чим більше років називали респонденти, тим більш негативніше була відповідь: [151] (рис.).

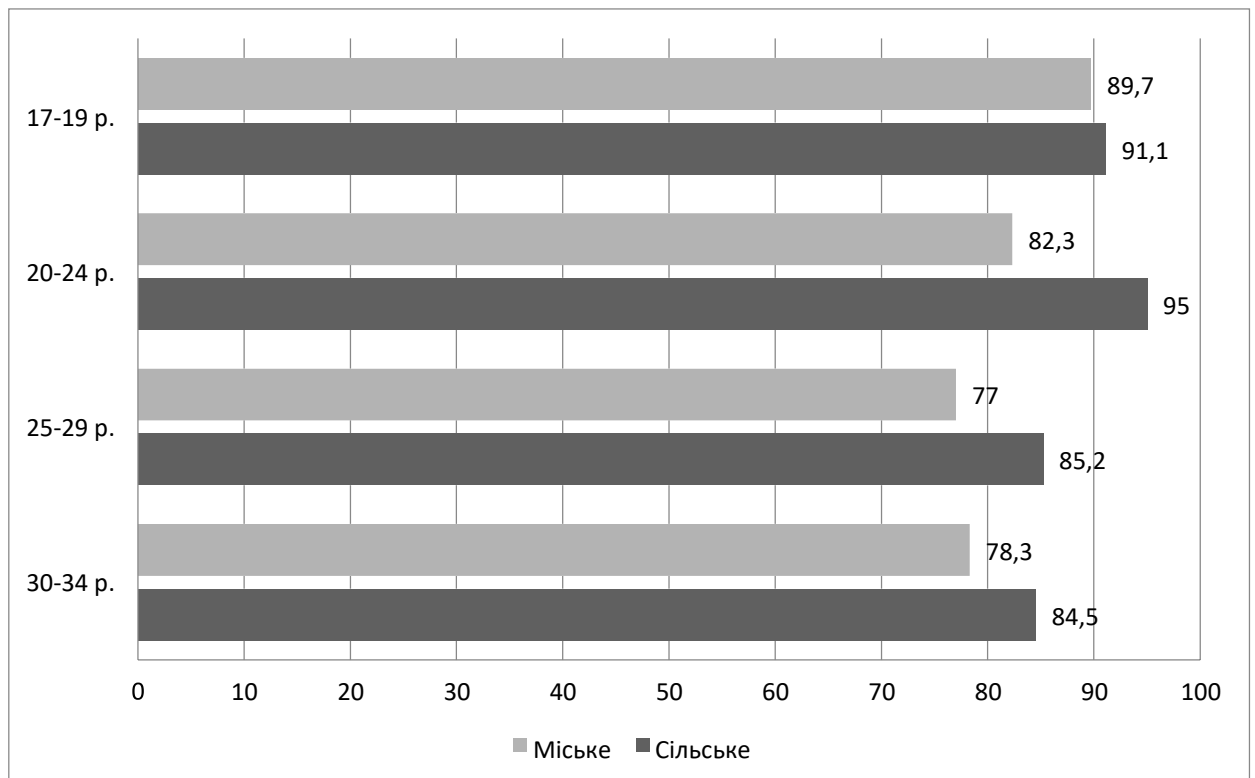

Рис. Молодь віком 14–34 років, за віком і типом поселення позитивно оцінює стан свого здоров'я, %.

Джерело: [151]

Крім того, 82,5% говорять, що ведуть позитивний спосіб життя і 76,8% у 2015 р. Молодь 14-19 років відповіла позитивно у найбільшій кількості - 87,5%, тоді як віком 30-34 роки цей показник становив 82% [151].

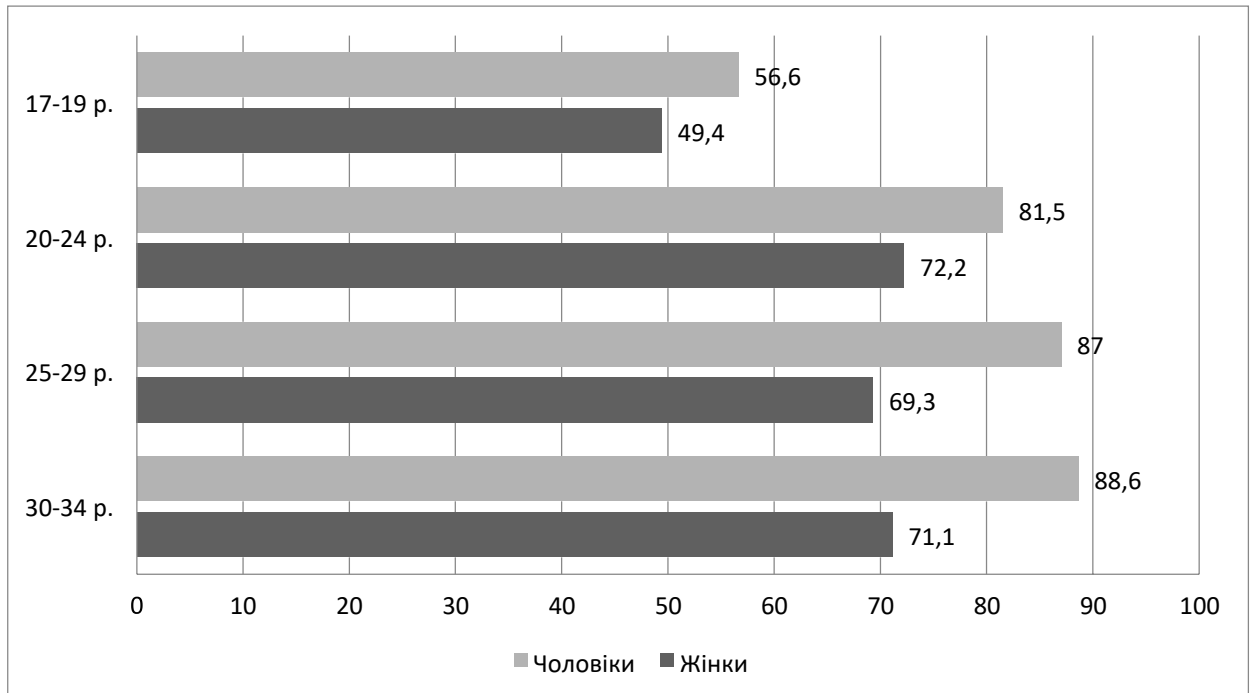

Рис. Частка молоді віком 14–34 роки, що вживала алкоголь хоча б один або декілька разів впродовж останніх 30 днів, %, за віком і статтю
Джерело: [151]

74,3% Молодь, віком 14-34 роки, відповіли, що вживали хоч якісь алкогольні напої хоча б один раз за останні 30 днів. Такий показник частіше у чоловіків - 81,1%, коли у жінок - 67,2%.

Стає все більшою кількість молоді, яка вживала цигарки упродовж 30 днів, з 27,6% - 2015 р. до 38,8% - 2018 р. У чоловіків такий показник вдвічі вищий, ніж у жінок - 50,8% і 25,1% відповідно.

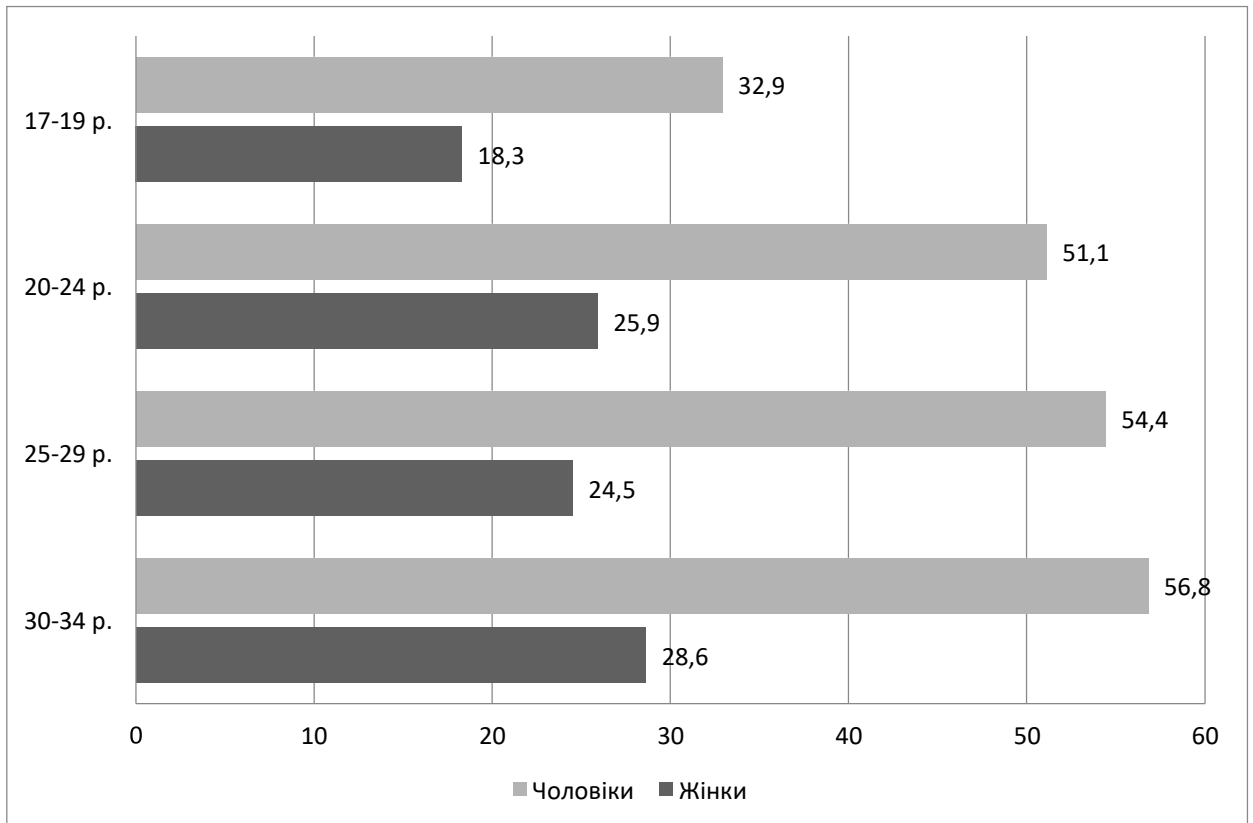

Рис. Молодь, вік якої 14–34 роки, яка курила одну за останні 30 днів, %,

Джерело: [151]

Нажаль, 16% молоді (у 2018 р.) відповіли, що вживали наркотики упродовж життя хоча б один раз. Також, аж 9% опитаних вживали канабіс хоча б один раз за останні 30 днів, серед яких 6,2% – вживали наркотики аптечного характеру, солі та інші речовини впродовж останніх 6 місяців. Жінки приймали наркотичні речовини вдвічі рідше, аніж чоловіки: [151] (рис).

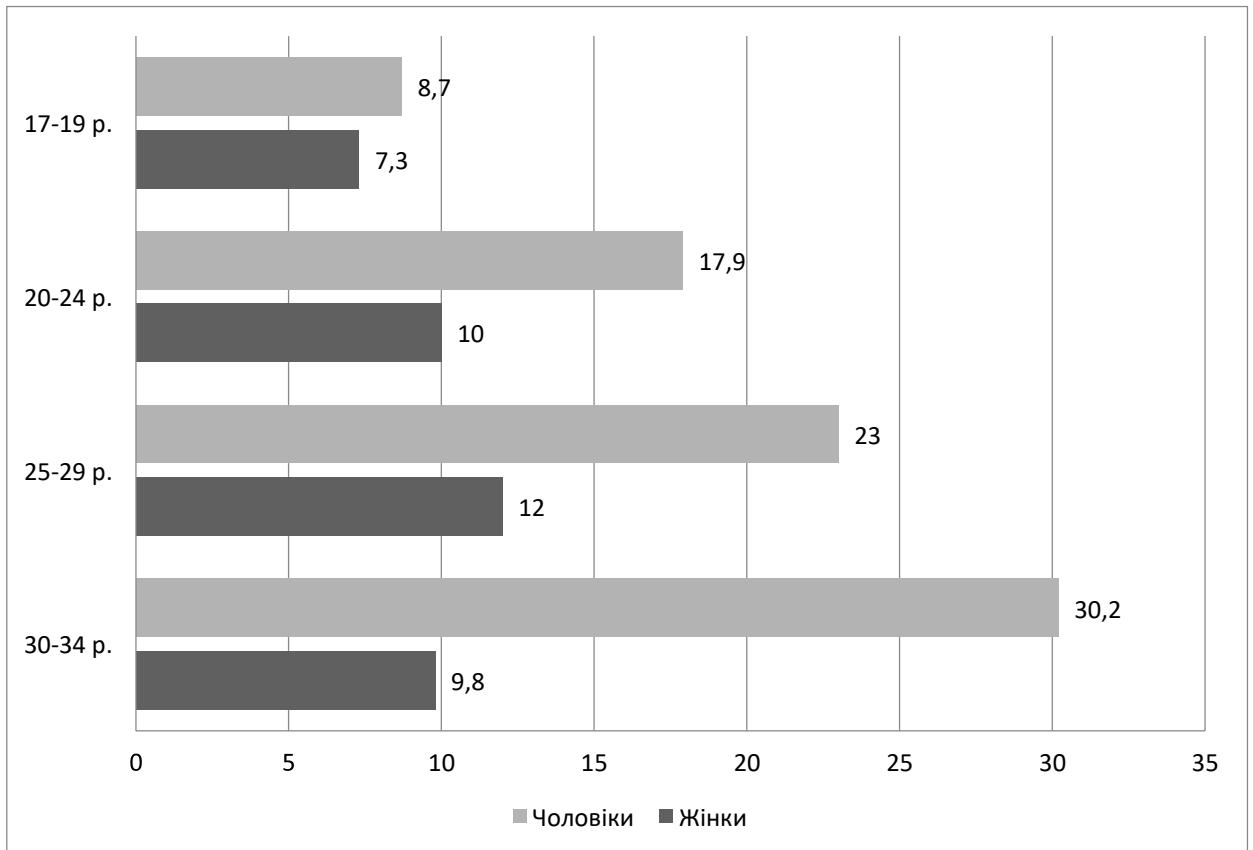

Рис. Молодь, віком 14–34 роки, що вживала наркотичні речовини упродовж життя хоча б один.

Джерело: [151]

Щодо фізичної активності, 43,4% (у 2018 році) молоді, вік яких 14–34 років, повідомили, що займаються фізичними вправами чи якимись активними видами спорту мінімум 60 хвилин за останні 7 днів. Жінки рідше займаються спортом, аніж чоловіки - відповідно 51,1% та 35,4%. Показник вищий у молоді з міста, ніж серед сільської - відповідно 48,2% та 32,7%. Чим більший вік, тим нижча активність молодого покоління – з 57,9% серед молодих віком 14–19 аж до 36,6% в 30–34-річному віці [151] (рис.).

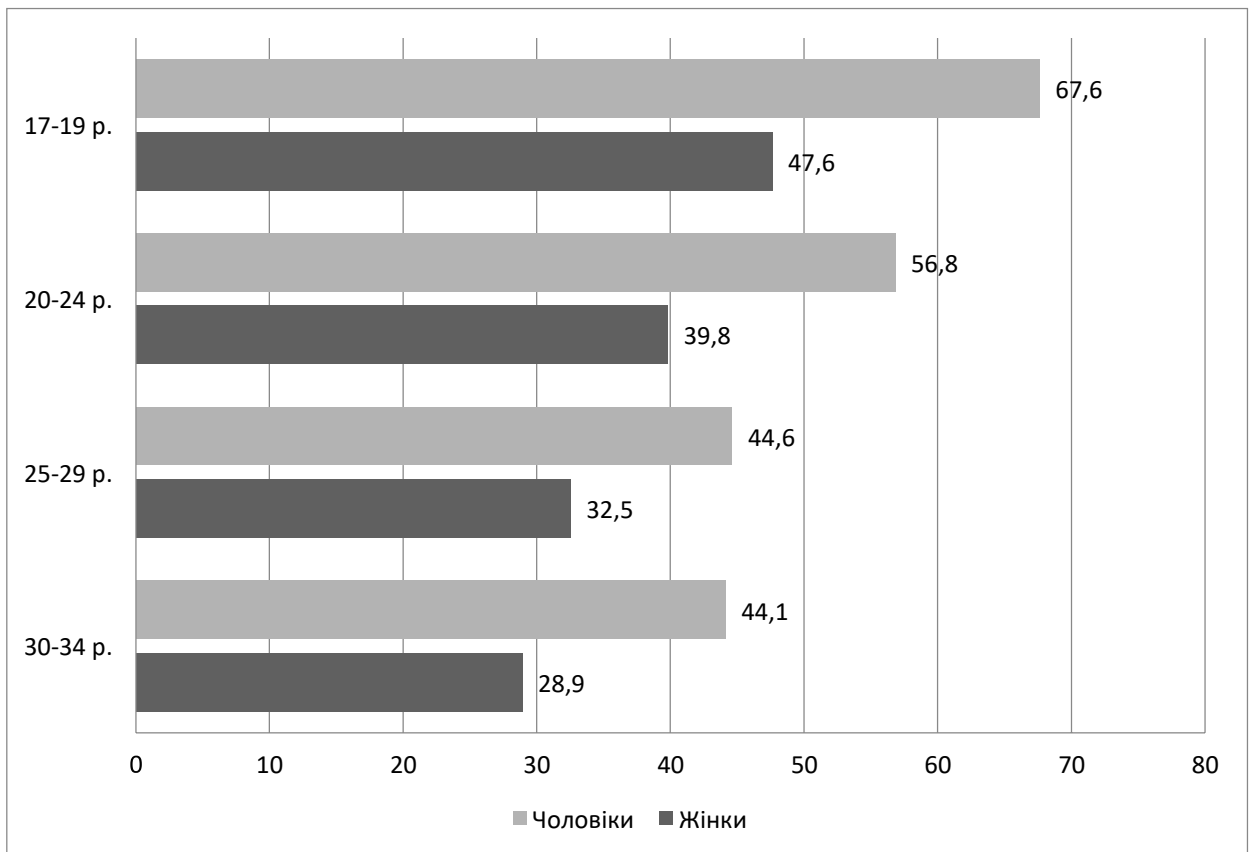

Рис. Молодь вікової категорії 14–34 років, яка займалася фізичними вправами 60 хвилин впродовж семи днів.

Джерело: [151]

Лише 34% молоді можуть вірно визначити шляхи запобігання передачі ВІЛ. І 65,5% впевнені у своїх знаннях щодо ВІЛ-інфекції. Лише 64,7% молоді, що хоча б раз мала досвід сексуального контакту із непостійним партнером, сказали щодо вживання презервативу в статевому контакті. Де: молодь вікової категорії 14–19 років - 70,1%, і молоді вікової категорії 30–34 роки – 59,2% [151] (рис).

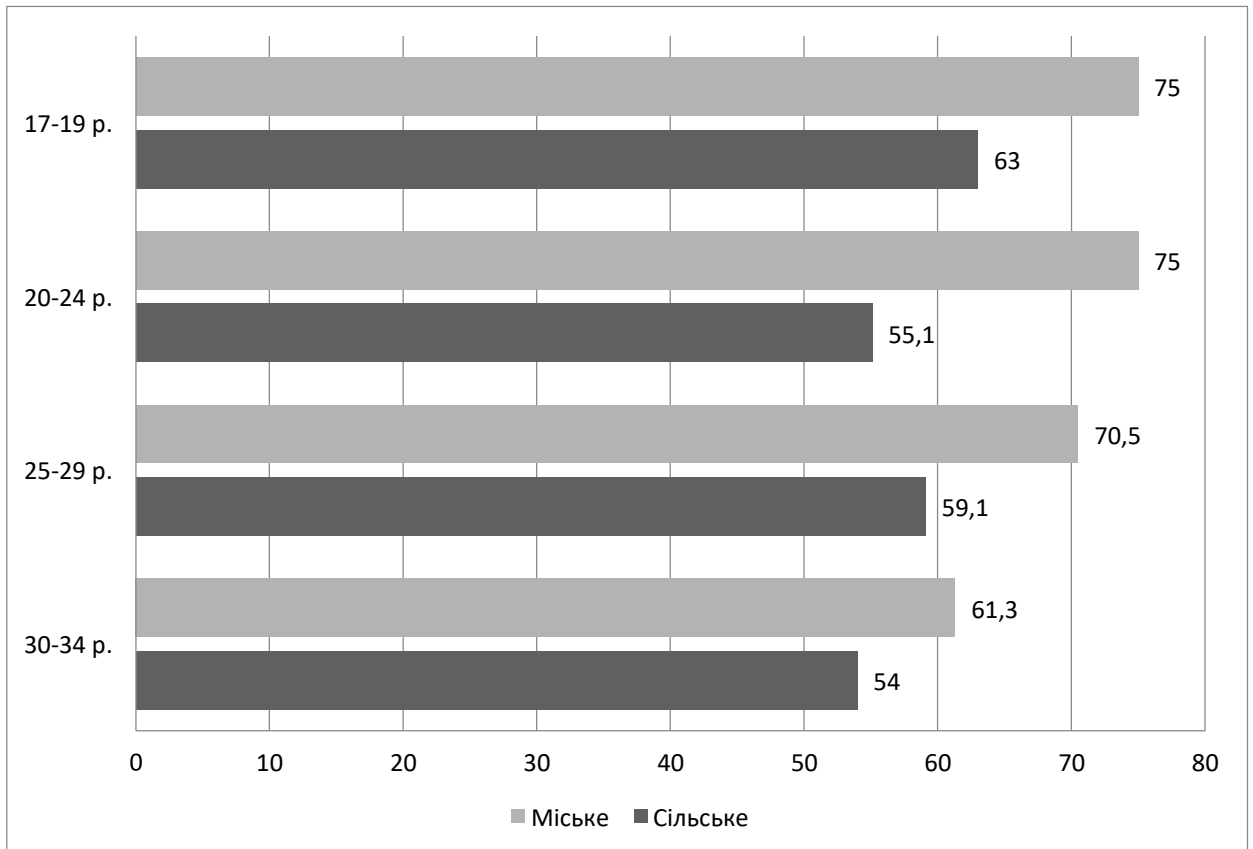

Рис.. Молодь, вік яких від 14 до 34 років, що повідомили про вживання презерватива у статевому контакті.

Джерело: [151]

Таким чином, сільській молоді притаманне менш часте використання презервативів при статевих актах з непостійними партнерами аніж міській. Можемо зробити висновок про незадовільний стан загальних показників життєдіяльності молодого покоління.

Один з найважливіших чинників змін у числі населення є міграційні процеси. Усі з їх хвиль забирають якусь частку молодих, талановитих та перспективних людей держави. Проблема з працевлаштуванням, безробіттям, низьким життєвим рівнем – безпосередні каталізатори зростання виїзду громадян України трудового міграційного сектору та молодих особистостей як найбільш мобільної державної ланки (див. табл.).

Таблиця: Кількість міграції молоді, вік яких 15-34 років за період 2014-2016 роки (дані вказані у тис. осіб)

	Кількість прибулих		Кількість вибулих		Сальдо міграції	
	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	Жінки
2014	15,8	7,8	8,7	4,4	7,4	4,2
2015	10,9	5,4	7,9	4,96	3,5	2,6
2016	6,2	2,5	1,7	1,2	4,5	1,3

Джерело: [43]

Проаналізувавши кількісну міграцію, слід зазначити, що у період з 2014 до 2016 роки Україну прибули вікові групи 15-34 років переважно чоловіки. Щодо міграції жінок – за цей період зменшилося у 3 рази, а у чоловіків у 1,7 рази [175].

Показники зовнішньої міграції молоді за віком від 15 до 35 років у 2016 році отримав найвище сальдо міграції між регіонами. Чоловіки рідше мігрували, аніж жінки: (див. табл.).

Таблиця: Внутрішня міграція в країні чоловіків та жінок вікової групи з 15 до 34 років у 2014-2016 роках

	Кількість прибулих			Кількість вибулих			Міграційний приріст/ скорочення		
	обидві статі	чол.	жінки	обидві статі	чол.	жінки	обидві статі	чол.	Жінки
2014	314487	131783	182704	313964	131658	182306	523	125	398
2015	283721	108924	174797	282004	108349	173655	1 717	575	1 142
2016	124 522	50 564	73 958	123574	50 244	73 330	948	320	628

Джерело: [43]

Одною з головних передумов прогресування трудових міграцій

молодого населення вважаємо складну економічну ситуацію. Міграційними процесами, що мають активне посилення серед молодих людей, чиниться негативний вплив на демографію та економіку країни. Державна служба статистики свідчить, що масштабна трудова міграція, в першу чергу молодих людей, частина громадян, що мають вищу освіту, віком 25-34 років у державі увесь час знижується. Молоде населення України їде на навчання в інші країни, де і працевлаштовуються. Втрачання людського ресурсу є проблемою, що вимагає рішення вже найближчим часом.

Таким чином, загальним аналізом демографічного стану визначено наявну в нашій державі проблему, що може набути загрозливого масштабу. Демографічній чисельності притаманне постійне зменшення, в тому числі скорочується і частина молодого населення в загальній демографічній картині, що є негативним впливом для її відтворення.

У економічному плані, молодь становить значну частину населення. Під час переходу від навчального до робочого процесу молодим людям доводиться зіткнутися з проблемою пошуку перших робочих місць, відсутніми вакансіями за обраними спеціальностями чи напрямками навчання, що здобуті в освітніх установах вищої школи професійного спрямування, можливостями повноцінної власної реалізації в трудових життєвих процесах та забезпечення особистого гідного матеріального рівня.

Участі молоді в розвитку держави в розрізі економіки можна проаналізувати за даними активності (економічної) та кількості безробітних у даній групі населення. Так, станом на 2017 рік кількість активного (економічно) населення вікової групи від 15 до 34 років була 6 412,6 тис. осіб, де 2014 р. - 7655,6 тис. ос., а це було 35,9% усієї чисельності економічно позитивного населення у віковій категорії від 15 до 70 років, де 2014 р. - 38,5%.

Щодо зайнятої молоді, кількість таких у 2017 році була 5623,6 тис.

ос., де 2014 році - 6611,1 тис. ос. або 34,8% від чисельності економічно активного населення у віці від 15 до 70 років, де 2014 р. - 36,7%, коли чисельність безробітних осіб у віковій категорії від 15 до 34 років - 779 тис. осіб або 46,6% , 1033,5 тис. ос. чи 56,0% [175]. Рівень економічної активності молоді є одним з показників молодіжної участі в розвитку економічного сектору держави. У 2014-2017 роках такий показник серед більш дорослої вікової групи, як і серед економічно позитивного населення віком від 15 до 70 років, майже не змінився, але серед наймолодшої вікової групи знизилась показники від 38,5% 2014 рік до 34,5% 2017 рік. Тоді ж знизився показник економічної 9 молоді віком 26-91 років [175] (Рис).

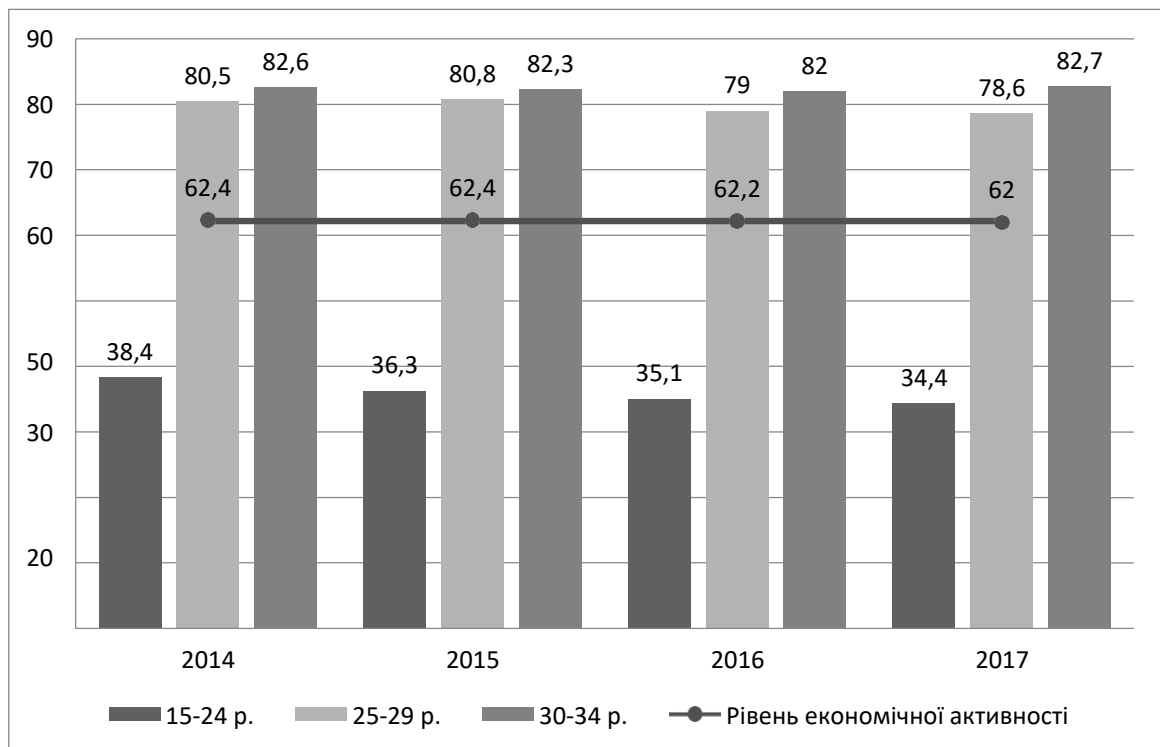

Рис. Показники активності (економічної) молоді за віком від 2014 до 2017 років.

Джерело: [43]

Економічна активність молодого населення жінок зазвичай сенша ніж чоловіча. Постійне пониження таких показників від 2015 до 2017 років переважно у найменшій віковій групі. Розвиток держав демократичного типу, реформування в межах України вимагають

суттєвих оновлень інститутів державних служб, створення якісно нових кадрових потенціалів, підготовчі роботи і залучування молодих людей до робіт на державних службах.

Молодіжна політика в Україні, що реалізуються за кошти державного бюджету, та показники, які використовуються для оцінки реалізації проектів, насправді не вимірюють ані ефект, ані якість програм [139].

У розрізі вікових груп, аналіз дав змогу зробити наступні висновки. Рівень безробіття серед молоді віком 15-24 років зменшується з кожним роком, та у 2017 році становить 262 тис. ос.

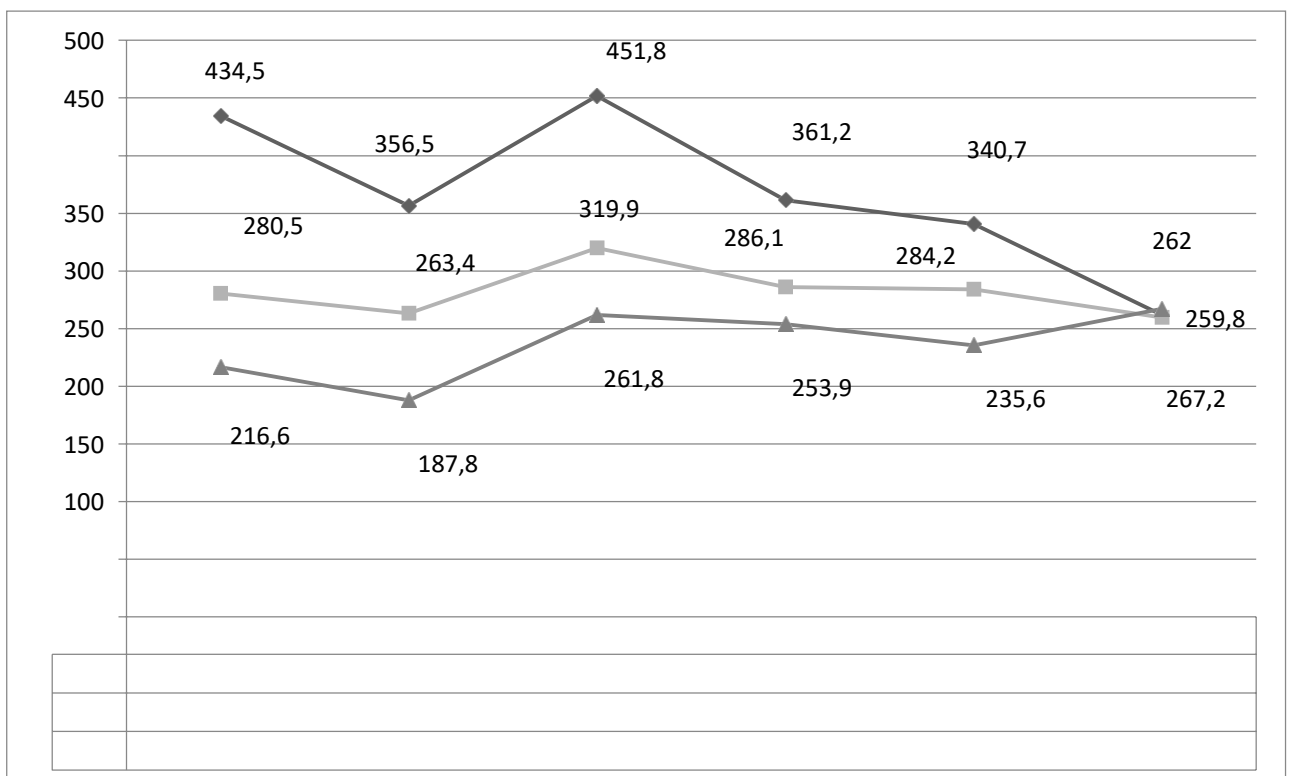

Рис. Динаміка рівня безробіття серед молоді віком 15-34 р. за період 2010-2017 рр.

Джерело: [43]

Рівень безробіття серед молоді віком 25-29 років також зменшується та у 2017 році становить 259,8 тис. ос. Однак, що стосується молодих людей віком 30-34 роки, то з 2014 року по 2016 рік

відбувалося поступове зменшення даного показника, однак у 2017 році чисельність безробітних різко зросла і фактично становила 277,2 тис. ос., що більше на 13,5% за попередній. Основною причиною зростання безробіття стало зниження результатів в розрізі фінансів більшості підприємств та знищення економіки. Частина компаній збанкрутіла, відповідно керівники почали знижувати рівень своїх витрат та оптимізувати штат працівників. Це змусило підприємців, які не в змозі збільшити свій фонд оплати праці, перевести працівників на неповний робочий день або взагалі на неформальну зайнятість [9].

Отже, в нашій державі розв'язання проблеми працевлаштування молодих людей можливе лише через цілеспрямовані систематизовані і скоординовані дії. В той же час державі слід дбати про те, щоб молодь почувалася соціально захищеною і відчувала стабільність (під час того, як змінюється ситуація на ринку зайнятості – корекція політики в цій галузі, забезпечення перегляду і вдосконалення законодавства, своєчасність у фінансуванні держпрограм зайнятості, розроблена система заохочення і пільг для регіонів, що мають низький рівень безробіття серед молодих людей). Заходи по зниженню безробіття молодих людей це не тільки названі позиції, а ще і можливості здійснювати творчий пошук того, як вийти з важкого становища, що склалося на ринку праці, проте лише використання комплексного підходу до вирішення питання спричинить певні позитивні зрушення у галузі зайнятості молодих людей на території України.

Таким чином, в процесі проведеного дослідження встановлено, що молодь виступає рушійним джерелом розвитку суспільства, держави, відтак імперативом можна вважати той факт, що молодіжна політика держави - якісний показник суспільства, а наявність творчого потенціалу і соціального ресурсу молодих людей – одна з головних підвалин суспільної модернізації. Тому, розвиток держави, особливо за сучасних умов, буде ефективнішим лише за активної участі молоді, оскільки

державна молодіжна політика – це один із найважливіших, пріоритетних напрямів діяльності держави, який увесь час реалізується з огляду на її можливості в політичній, соціальній, економічній, законодавчій та організаційній сфері, щоб створити сприятливі передумови для самоусвідомлення та самореалізації молоді, вирішення актуальних проблем молодих людей, підтримки їхньої громадської активності і діяльності в галузі інновацій,. Однак, молодіжна політика держави має вдосконалюватися та відповідати всім запитам сьогодення. На підставі цього предметом подальших дослідження має стати розгляд механізмів формування та реалізації молодіжної політики в світі та Україні.

Таблиця: Кількість об'єднань громадського характеру від 2012 до 2017 років

Недержавні організації	Рік						Відхилення 2017 від 2012, +/-
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Громадські організації	74500	77286	75828	70321	75988	80461	5961
Молодіжні громадські організації	5450	4765	-	-	-	-	-
Дитячі громадські організації	1610	1344	-	-	-	-	-
Спілка об'єднань громадян	-	-	-	753	990	1254	-
Релігійні	24720	25475	24957	23261	24072	25223	503

організації							
Профспілки та об'єднання профспілок	28852	29724	28890	26321	26899	27601	-1251
Творча спілка (інша професійна організація)	278	298	277	-	292	311	33
Благодійні організації	14055	14999	15934	15384	16837	17726	3671
Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків	15018	16213	15992	17109	26080	27999	12981

Джерело: [61]

На жаль, Державна служба статистики України не має даних про кількість молодіжних та дитячих громадських організацій з 2015 року. У той же час збільшення кількості молоді, залученої до діяльності громадських організацій, зафіксовано в соціологічних дослідженнях, проведених в Україні: у 1997 р. Кількість молоді у віковій категорії 18-35 років, що становили частку активних членів громадських об'єднань, а 2011 р. становлять 12%. Такий показник був 21,6%. І зараз 37,1% [176; 161].

Зараз в Україні переважає неформальна освіта у формі громадянської активності серед молоді. Як противага нещодавньому руху молодих громадян до активного громадянства, молоді люди все ще слабо (знову) приєднуються до відповідних організацій. Результати

опитування «Українська молодь - 2015» показали, що лише 2% молодих українців зараховані до молодіжних організацій, а 7% - випадкові відвідувачі їхніх заходів. Третина молодих українців (35,3%) не знають, що в нашій країні існує молодіжна громадська організація, 34,1% знають лише про існування таких організацій, 21% інформують про свою діяльність через засоби масової інформації, але не вживають відповідних заходів [103, 40].

Зараз ми продовжуємо стежити за цією ситуацією. За результатами опитування «Українська молодь - 2017», сучасна молодь не бере участі у молодіжних заходах, головним чином через брак часу (39,1%) та суб'єктивні уподобання (33,1%). У той же час на запитання «Чому ви не брали участь у цих молодіжних заходах?» 17,5% молодих людей відповіли, що не можуть знайти інформацію про такі заходи у своєму місті, тоді як 16,2% молодих людей вважають, що така діяльність не цікавить їх вікову категорію [104; 103; 176].

Вищезазначені показники відображають обмежену або неадекватну інформаційну безпеку молодих ГО та низьку участь молоді у молодіжних проектах.

Водночас 88,2% респондентів згадали принаймні одну частину громадських ініціатив, в яких вони не брали участі, але їм було цікаво. Однією з ініціатив, якою потенційно зацікавлена більшість молодих людей, є допомога дітям у кризових ситуаціях; заходи щодо захисту прав та інтересів, безпосередньо пов'язаних з молоддю або їх сім'ями, друзями (наприклад, проти незаконних будівельних робіт); заходи щодо розвитку житлової інфраструктури; антикорупційні заходи.

Протягом 2017 року було проведено репрезентативне соціологічне опитування «Молодь України» - За результатами «017», 56,3% респондентів вважають заходи щодо необхідності профорієнтації та працевлаштування в молодіжних центрах, тоді як 62,5% вважають

підтримку талановитої молоді найбільш популярною. Державна молодь обговорює політику [104; 105; 176].

Згідно з дослідницькою роботою «Українська молодь - 2017», опитані молоді спочатку хочуть відвідувати спорт (35,7%) та профорієнтаційні заходи (31,7%), а потім різні заходи, де вони орієнтують навички та реалізують власний проект (26,5%), творчі заходи (25,9%) та освітні заходи з організації та ведення власного бізнесу (23,5%) і лише після цього - як ви проводите вільний час 14% та берете участь у громадських рухах та волонтерській діяльності (10,4%) [104; 105; 176].

Молоде покоління активно підтримує реформи в нашій країні. У травні 2018 року Міністерство молоді та спорту у співпраці з Українською академією лідерства та підтримки започаткувало проект «Державотворець» у співпраці з проектом USAID «Допомога провідним організаціям у боротьбі з корупцією в Україні». Представлення молоді для заохочення участі у державному управлінні та державних структурах розробляти, приймати та контролювати управлінські рішення, включаючи дотримання антикорупційного законодавства, стимулювати подальшу професійну діяльність на державній службі та місцевому самоврядуванні, а також організувати навчальну практику [125].

Водночас, згадуючи документ Кабінету Міністрів, що від 23 травня 2018 року, було розпочато пробний проект, згідно з яким національна програма стажування реалізується в структурі центральних органів виконавчої влади. Метою цього проекту була розробка механізму участі молоді у стажуваннях у структурі міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, а також у Секретаріаті Кабінету Міністрів України. Пілотний проект буде координуватися Міністерством економічного розвитку і торгівлі [111].

Відповідно до умов відбору, брати участь у прозорому конкурсі на стажування можуть лише молоді студенти, які закінчили ступінь бакалавра чи магістра або отримали такий диплом менш ніж за п'ять років до початку програми. Кандидати повинні мати можливість користуватися державною мовою та однією з офіційних мов такої установи, як Рада Європи [111].

Наприкінці червня в структурі міністерств та Секретаріату міністрів в рамках Національної програми стажування почали працювати 45 слухачів. Робота здійснюється під керівництвом: заступників міністрів, керівників департаментів та генеральних директорів. Учасники національної програми мають можливість брати участь у розробці політики, аналізі інформації та офіційних документів, підготовці презентацій та інформаційних сертифікатів [111].

РОЗДІЛ 3 МЕХАНІЗМИ ТА СПОСОБИ ЗАПОВАДЖЕННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПРИКЛАДІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В контексті сучасних глобалізаційних процесів існує якісно новий підхід до розуміння молодіжної політики та впливу на неї суб'єктивних та об'єктивних факторів. Молодіжна політика визначається як робота з спілкування та інтеграції молоді у всі державні установи, включаючи політичні партії, неурядові організації та інші інститути громадянського суспільства. Водночас державна молодіжна політика - це політика, діяльність країни, її інститути, орієнтовані на молоде населення, молоде покоління, сформовані в правових концепціях уявлення про роль і місце молоді в соціальному розвитку, а також різні державні заходи щодо їх реалізації.

Державна молодіжна політика є основною діяльністю країни, яка спрямована на створення правових, економічних, соціальних та організаційних умов, в яких буде реалізовуватися молодь, розвиватись молодіжні організації та інститути громадянського суспільства для вирішення сучасних молодіжних проблем. Щодо змісту державної молодіжної політики, слід зазначити, що вона забезпечує розвинену систему координації між урядом, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства на різних етапах розробки та реалізації такої політики.

Отже, молодіжна політика спрямована на: забезпечення реальної рівності прав, обов'язків та соціальних перспектив молодого покоління та інших соціальних груп, але не за їх рахунок; соціальний захист молоді, вирішення її різноманітних соціально-політичних, економічних та духовних проблем та створення необхідних початкових можливостей для молоді, щоб вона могла формувати своє власне життя, пристосовуватися до нього, розвиватися та реалізовувати себе; пропагувати та стимулювати соціально-вигідні ініціативи, які молодь і пропонує[118].

До основних завдань внутрішнього ДМП належать: приділяти увагу на проблеми, питання, інтереси молоді не заважаючи профільним групам населення; координувати зусилля державних установ, партій, організацій, асоціацій, рухів та соціальних інституцій для забезпечення умов для розвитку та саморозвитку молодих громадян; гарантувати соціальний захист населення [131, с. 367]..

Враховуючи інтеграцію українського суспільства у світову спільноту вивчення глобалізації в молодіжному середовищі стає особливо актуальним, оскільки молодь визначається як «Потенціал готовий до перетворень і змін». Це пов'язано з тим, що сучасна молодь соціалізується в рамках глобальних знань, глобальних комунікацій та технологій. Існує певна соціальна диференціація, заснована на розриві між тими, хто знає та має технологічні інновації, та тими, хто не має цих знань, а отже, і повного доступу.

Важливим аспектом розвитку молодого покоління є освітній потенціал. Визначення освітнього потенціалу за рівнем освіти та якістю освіти; його загальна, професійна чи інша особлива спрямованість; різні кількісні та якісні параметри професійно-кваліфікаційної структури галузі освіти та зайнятості. Існує тісний зв'язок між освітнім потенціалом молоді та потенціалом роботи. Освітньо-трудоий потенціал та їх освіта дуже важливі у житті молоді, оскільки самореалізація молоді базується на освіті та роботі [143].

Система професійного навчання набуває особливого значення у розвитку трудового потенціалу молодого населення, який повинен забезпечити умови [157].

Між державною кадровою політикою та державною молодіжною політикою існує прямий взаємозв'язок, який виявляється не лише у взаємодії оптимізації, а й у результатах реалізації певних змін. За таких

обставин позиція О.О.Каретна про те, що «оптимізація кадрової політики є одним із ключових факторів підвищення ефективності державної молодіжної політики» [62, с. 9]. Безперечно, оскільки молодь є потенційною складовою держави, яка забезпечує її розвиток, і в той же час, як визначальний елемент механізму управління, реформування та досягнення цілей, не дивно, що молодіжна політика є невід'ємною частиною національної діяльності щодо інклюзивного розвитку молоді.

Вона включає не лише діяльність держави, але також партії, громадські рухи, церкви та інші соціальні інститути, що відрізняють їх молодіжні аспекти від загальної політики [177].

Виходячи з вищевикладеного, передбачається укомплектування персоналом та ідентифікація компонентів. Існує кілька підходів до розуміння рівня кадрового забезпечення науковців. За словами штабу Т.Є.Кагановської, це управління діяльністю, яке доповнить організаційні структури державного управління відповідними професіями та кваліфікацією для забезпечення функціонування держави та її органів відповідно до Конституції України, в результаті чого буде створено окремий тип правовідносин – адміністративний [59, с. 204].. Хоча А.М.Клочко стверджує, що кадрове забезпечення є функцією адміністративної діяльності, спрямованої на виконання завдань, пов'язаних з управлінням персоналом [69, с. 367]. Однак усі ці твердження свідчать про те, що робітник призначений для організації підбору персоналу та безпосередньої роботи з ним. У контексті молодіжної політики ми вважаємо, що навчання повинно включати також навчання громадян. Цей компонент слід враховувати в кадровій політиці, який слід розуміти як цілеспрямовану, довгострокову стратегічну діяльність персоналу, праці: забезпечити ресурси для формування, утримання, розвитку, використання ресурсів та їх реалізації [38, с. 65]. На той час державна кадрова політика означала систему офіційно визнаних цілей,

пріоритетів та принципів держави щодо організації та регулювання кадрових процесів та відносин [38, с. 61].

Кадрове забезпечення, як багатогранне, колективне явище, мають відповідну структуру [95, с. 94], що складається з: методів, функцій, принципів, які є основними вихідними точками персоналу, основних напрямків його реалізації, а також прийомів і методів розуміння функцій персоналу. При цьому, функціями кадрового персоналу є: створення умов для укомплектування висококваліфікованих кадрів, підготовки, перепідготовки та подальшої освіти; сприяння впровадженню новітніх методів і форм роботи з працівниками, розвитку бізнесу та морального стану працівників; сприяння працевлаштуванню випускників; зважування потреб у персоналі на основі стратегічних прогнозів розвитку регіонів та підготовки фахівців в університетах; спостереження за ринком праці; аналіз результатів діяльності регіону за рівнем персоналу; вирішувати соціально-побутові проблеми, з якими стикаються працівники, проблеми з виплатами та допомогою, передбаченими чинним законодавством тощо [56].

Отже, дослідження виявило, що людські ресурси, як невід'ємна частина кадрової політики держави, складають основу молодіжної політики та є реалізацією кадрової політики, затвердженої суспільством та державним урядом, забезпечуючи висококваліфікованими кадрами та спрощуючи процес управління персоналом та забезпечення функціонування держави у світлі сучасних соціальних викликів.

Система державних установ, спрямованих на молодь в нашій країні, характеризується досить розвиненою структурою та існуванням важливих повноважень. Однак структура, розроблена таким чином, не завжди відповідає стану адміністративних приміщень, а органи влади часто не мають достатніх ресурсів. Отже, Президент України має основні повноваження щодо формування та реалізації державної молодіжної

політики. У той же час адміністрація Президента України, яка забезпечує здійснення повноважень Президента, характеризується відсутністю молодіжних політичних одиниць. У парламенті України ми бачимо протилежну ситуацію: повноваження Верховної Ради в основному визначаються загальними положеннями державної молоді, а подання законодавчої рамкової політики обмежене, більшість повноважень виконавчої влади та Кабінету Міністрів щодо управління ними орієнтація на молодь практично не виконується, оскільки спеціальне міністерство навіть не створене. Центральний орган виконавчої влади, відповідальний за молодіжний сектор, також відповідає за спортивний сектор, який визначає принцип, що залишився, щодо фінансової підтримки молодіжної політики.

З іншого боку, мережа відділів з реалізації молодіжної політики добре розвинена в системі місцевого самоврядування. Однак українське законодавство надає цій частині системи управління дуже скромне значення. Так, місцеві штати. Міністерства не мають необхідної незалежності, щоб діяти у молодіжній галузі. Місцеві ради не мають повноважень щодо молодіжної політики, і всі їх обов'язки пов'язані головним чином з організаційним та соціальним захистом молоді.

А. Васильєв зазначає, що в структурі адміністрації Президента України немає спеціального відділу, який би опікувався молоддю. Хоча існує цілий відділ, який забезпечує діяльність уповноваженого з прав дитини. Така висока увага до прав дитини здається недостатньо логічною у світлі фактичної занедбаності молоді. Сьогодні молодь - найдинамічніша соціальна група в Україні, відкрита для інновацій та здатна робити важливі кроки. Молодь повинна стати економічно активною, стати впливовою частиною населення України. І потенційний ріст молодіжної політичної активності гарантовано не пройде даремно для уряду чи правлячої партії.

Тому в адміністрації Президента України життєво важливо створити спеціальний підрозділ для реалізації молоді та молодіжної політики [18].

На регіональному рівні доцільно прийняти комплексні молодіжні програми, які сприятимуть розвитку молодіжної політики України. Прикладом такої програми має бути комплексна програма підтримки та розвитку молоді Сумської області «Молодь Сумської області». Мета: збільшити участь молоді у розвитку та організації, заходах та проектах, пов'язаних з національно-патріотичною орієнтацією та підвищити громадянську обізнаність молоді завдяки налагодженому систематичному вихованню і посилити інформаційну роботу з установами, які працюють з інститутами громадянського суспільства, молодіжними працівниками, волонтерами; зростанні кількості молоді, яка сприяють здоровому та безпечному способу життя та культурі здоров'я; вдосконалення існуючої інфраструктури для створення позитивних умов для отримання освіти здорового способу молодіжного життя; допомога молоді у працевлаштуванні, сприяння створенню для них робочих місць; створення конкурентного середовища для інститутів громадянського суспільства, включаючи конкурентні принципи підтримки бюджетів на проекти та заходи; розширення участі молоді у волонтерському русі як форма роботи, важливої для громади, що характеризується як вторинна діяльність; збільшення кількості активних громадян серед молоді у містах та районах; залучення молоді в регіоні до європейських та світових асоціацій.

Враховуючи описані проблеми та поточні безпрецедентні виклики забезпеченню єдності українського суспільства та зміцненню української державності, організація якісної та ефективної співпраці, рівноправні відносини між молоддю, неурядовими організаціями, урядом та місцевим, для підвищення якості механізмів впровадження ДМП у містах Сумщини:

1. Використання інформаційних технологій повинно бути одним з пріоритетів у громадських організаціях;

- комунікувати з молоддю через більшу кількість веб-сторінок;
- ширше використовувати соціальні мережі, такі як Pinterest LinkedIn, Facebook, Instagram, Twitter, YouTube;
- e-mail-розсилка (європейські молодіжні організації роблять те ж щоквартально);
- дотримання правил етикету спілкування у інтернеті.

2. Здійснення обов'язково-важливих щорічних PR-заходах та долучатись до сучасних розробок з PR.

3. Розширення сфери молодіжної політики сприятиме розповсюдженню сталої практики регіональною владою щодо розробки рекомендацій молодіжної політики, яка повинна бути включена до положень об'єднаних територіальних громад як одного з основних напрямків діяльності місцевих громад та використання інноваційних методів у молодіжній роботі. Деякі з них розробляються та впроваджуються в конкретних місцях, районах, містах, селищах та селах, а в деяких випадках в окремих регіональних громадах. В даний час існує ряд необхідних умов для поширення цього явища на всі підрозділи цієї адміністративно-територіальної організації, серед яких: наявність організаційної інфраструктури (частини місцевого самоврядування для роботи з молоддю), можливість ініціації інновацій та можливість координації; навчання персоналу в цих підрозділах (хоча їх кількість, фінансові заохочення та в деяких випадках навчання недостатні); велика кількість активних громадських об'єднань, включаючи молодіжні та дитячі організації, волонтерські рухи (зокрема, це стосується не лише активістів молодіжних об'єднань, офіційно оформлених законом, а й більш широкого кола установ, мереж тощо, які відповідають за свою роботу); часткова підтримка інноваційного

впровадження у вигляді грантів донорським організаціям та програмам.

4. Важливою передумовою нової фази децентралізації є перехід до наступних фаз, коли об'єднані територіальні громади недостатньо концентрують свої ресурси на роботі з молоддю. Для інновацій достатньо фінансувати громаду на реалізацію таких напрямків, як місцева молодіжна політика.
5. В контексті залучення молоді до процесів децентралізації слід забезпечити посилення їх участі в перегляді законодавчих положень щодо впровадження реформ. Запровадити процедури в нормативні акти об'єднаних територіальних громад для забезпечення гідного представництва молоді, захисту її свобод та інтересів, механізмів збалансування потреб молоді та інтересів об'єданого територіального товариства загалом; реалізувати освітню роль місцевого самоврядування та активної молоді відповідно до існуючих форм самоврядування та ролі громадян у затвердженні та реалізації рішень, налагодженні громадського діалогу, залученні молоді до бюджетних процесів, дослідженні якості послуг та участі у вирішенні місцевих проблем.
6. У таких сферах, як людські ресурси, освіта та досвід роботи, бажано: рекомендація усім, хто працює з молоддю, використовувати ресурси інтернет для підвищення особистих навичок володіння; на основі аналізу наведених даних, формування матеріалу для щорічного українського конкурсу інноваційного типу молодіжної діяльності, відповідно до конкретних процесів; постійний моніторинг задоволеності молодого населення вільним доступом до опублікованих результатів державної молодіжної політики;

підготовка методичних матеріалів для державного та місцевого самоврядування для ініціювання координації молодіжних інновацій зусиллями об'єднань молодіжної роботи, місцевих органів управління освітою, охорони здоров'я, фізичної культури та спорту, міністерства внутрішніх справ, соціальних служб та молодіжних рад; модель перспективного забезпечення, яку може мати молодіжна політика, а також міжнародні та національні практичні успіхи у реалізації; посилення навчання персоналу для роботи з молоддю, шляхом постійного навчання по всій Україні щодо впровадження інноваційних форм молодіжної роботи, з подальшим навчанням на місцях (підготовка тренерів та створення мереж тренерів та професіоналів).

Мета: забезпечити єдність українського суспільства та зміцнити українську державність, організувати якісну та ефективну співпрацю, рівноправні відносини між молоддю, мережею громадських організацій, органів державної влади та місцевого самоврядування, а також організацій громадянського суспільства.

Суб'єкти реалізації державної молодіжної політики в Україні на території Сумщини

Управління молоді та спорту	райдержадміністрації	Молодіжний центр «Романтика»
Президент, КМУ, ВРУ	громадські організації	молодь

Елементи механізму впровадження державної молодіжної політики в Україні на території Сумщини

1. Інформаційно-комунікаційний		2. Маркетинговий (зв'язки з громадськістю)
3. Адміністративно-територіальний		4. Інноваційний
5. Інвестиційний		6. Інтеграційний

7. Кадровий
<p>Інструменти реалізації механізму: нормативно-правова база, молодіжні органи управління, фінансування молодіжних програм, цільові молодіжні програми, соціальні служби для молоді, створення робочих місць, молодіжні структури та центри, стипендії, гранти та премії, молодіжні пільги, житлова молодіжна політика, молодіжна освітня політика, молодіжні громадські організації.</p>

Рис. Механізм здійснення національної молодіжної політики на території Сумщини.

Джерело: власна розробка автора

Це стосується вимог й інтересів самої молоді та завдань, які ставить суспільство на державному рівні. Крім того, недоліки молодіжної політики нашої держави зумовлені недостатніми механізмами її розробки та реалізації.

Можливості реалізації молодіжної політики на рівні області (на прикладі Сумської області) - це систематичний процес із залученням багатьох галузевих та територіальних установ, які вирішують важливі для молоді проблеми в галузі освіти, виховання, працевлаштування, охорони здоров'я, відпочинку тощо. Слід зазначити, що невирішені проблеми на місцях перешкоджають повноцінному залученню молоді до процесу формування молодіжної політики, що впливає на її ефективність. Державна молодіжна політика повинна бути вдосконалена та відповідати всім існуючим вимогам.

ВИСНОВКИ

1. Досліджено сутність, компоненти молодіжної політики та особливості реалізації молодіжної політики. Визначення умов та компонентів молодіжної політики, запропоновано окреме визначення терміну «молодіжна політика». Молодіжну політику слід вважати комплексним підходом у напрямку розвитку різних державних програм, який має на меті залучення молоді до процесу державотворення, її інтелектуального та творчого потенціалу до процесу цієї діяльності. Складовими молодіжної політики є: громадянське представництво молоді на місцевому рівні; залучення молоді до процесу формування політики розвитку міст; залучення молоді до реалізації проектів містобудування; розвиток навичок молоді, необхідних для розробки політики міського розвитку, або фахівців державних установ; неформальна освіта молоді - викладання та розповсюдження інформаційних матеріалів про їхній спосіб життя та їхні навички.

2. Розгорнуто поняття «у системі громадського порядку молодіжної політики – роль та місце молодіжної політики»,. Молодь становить значну частку економічно активних громадян. Молодь займає важливе місце на ринку праці, оскільки вона має великий потенціал, реалізація якого покращить соціально-економічне становище суспільства. На цьому тлі молодіжна політика є однією з найважливіших тем дослідження протягом декількох десятиліть. Передумовою цього є не лише явище інтеграції та глобалізації, а й залежне становище суспільства від його якісних показників - молоді. Вони є рушійною силою суспільного розвитку, що впливають на створення і прогрес держави, ефективною та дієвою передумовою формування соціально-політичних явищ. Враховуючи сучасну соціально-економічну ситуацію, повна інтеграція молоді у соціальне середовище є пріоритетом у сферах державного управління та динаміки управління. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення

молодіжної політики в європейських країнах. Виявилось, що європейське молодіжне законодавство можна розділити на три типи: законодавство для підтримки та сприяння молоді; правила соціального захисту молоді; нормативно-правова база щодо захисту неповнолітніх. виявляється, що європейські країни мають великий досвід у формуванні та реалізації молодіжної політики, а також у роботі з молоддю.

3. Молодь може реалізовувати та формувати національну молодіжну політику в умовах децентралізації. Для збільшення ефективності молодіжної політики важливо: визначити необхідну інфраструктуру для молодіжної політики, особливо її організаційні та фінансові складові; Забезпечення роботи молодіжних; оцінка ефективності молодіжної роботи та звітування перед громадянами про результати молодіжної роботи; Забезпечення можливостей для участі молоді та контролю молоді у громаді. В контексті децентралізації молодіжна політика зосереджена на забезпеченні співпраці та взаємодії з місцевою молоддю та розвитку комфортних умов проживання молоді в територіальній громаді.

4. Відображено перспективи вдосконалення державної молодіжної політики України. Подальший розвиток та реалізація молодіжної політики включає наступні кроки: посилення заходів, спрямованих на створення низки необхідних умов для молодих людей для цілісного вдосконалення; Посилити співпрацю між різними установами з метою організації ефективного впровадження молодіжної політики; Забезпечити цільову програмну орієнтацію для розвитку існуючого молодіжного потенціалу; Розробка сучасних методів та інноваційних інструментів розвитку молодіжного потенціалу; створення центрів розвитку неформальної освіти; профорієнтація молоді; впровадити технології участі, щоб дати можливість молодим людям брати активну участь у процесі державотворення, тощо.

Місцеве самоврядування:

- вирішення проблем зайнятості молоді, збільшення кількості робочих

місць, задоволення потреб у тимчасових роботах на регіональному рівні;

- створення регіональних цільових кредитних спілок для надання матеріальної допомоги молодим сім'ям;
- забезпечення ефективної профорієнтації серед молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артеменко І. В. Взаємодія суб'єктів формування і реалізації молодіжної політики в Україні: вибір моделі/ І. В. Артеменко // Аспекти публічного управління. - 2017. - Т. 5, № 1-2. - С. 19-25.
2. Артеменко І. Суб'єктні моделі взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства у процесі формування і реалізації молодіжної політики / І. Артеменко // Актуальні проблеми державного управління. - 2017. - Вип. 1. - С. 43-47.
3. Баглик В. С. Механізми формування молодіжної політики на міжнародному рівні / В. С. Баглик // Актуальні проблеми державного управління. – 2015. – № 1. – С. 382-386.
4. Баглик В. С. Напрями залучення молодіжних організацій до реалізації сучасної молодіжної політики / В. С. Баглик // Теорія та практика державного управління. - 2015. - Вип. 2. - С. 189-193. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2015_2_31
5. Балакірева О.М., Головенько В.А. Державна молодіжна політика як важливий напрям діяльності владних інститутів щодо розв'язання проблем молоді в сучасній Україні II Укр. соціум. - 2006.-№6.-С. 149-150.
6. Барабаш В. В., Шаповалов А. В. Приоритеты молодёжной политики / Коммунист Украины. – 1989. – № 1. – С. 45
7. Баразгова Е. С. Идеологическое воспитание молодежи в США / Е. С. Баразгова. – Свердловск, 1989. – С. 15.
8. Барлыбаев Х. А. Глобализация: вопросы теории и практики / Барлыбаев Х. А. // Век глобализации. – 2008. – № 2. – с. 13
9. Безробіття в Україні зростає під впливом економічних факторів та застарілої системи освіти Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.bakertilly.ua/ua/news/id1149>

10. Бек У. Политическая динамика в глобальном обществе риска / У. Бек // Мировая экономика и международные отношения. – 2002. – № 5. – С. 10–19

11. Беттинсі Шварцмайер ЕМФ: голос молодых людей в формулировании европейской молодежной политики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Forum21/Issue_NoI0/N10_Eur_youth_forum_ru.pdf.

12. Білорус О.Г. Глобальні перспективи і сталий розвиток / О. Білорус, Ю. Мацейко. – К. : МАУП, 2005. – 492 с.

13. Борданова Л. С. Удосконалення молодіжної політики зайнятості на регіональному рівні [Електронний ресурс] / Л. С. Борданова // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. - 2011. - № 4(1). - С. 80-84.

14. Бородін Є. І. Європейські структури та програми з питань молоді / Є. І. Бородін, І. І. Хожило // Аспекти публічного управління. – 2014. – №9-10. – С. 36-41.

15. Бородін Є. І. Молодіжна політика / Є. І. Бородін // Соціологія політики: Енциклопедичний словник / авт.-упоряд. : В. А. Полторак, О. В. Петров, А. В. Толстоухов. – К. : Вид-во Європ. Ун-ту, 2009. – С. 249-250

16. В Україні запрацює освітня програма з управління молодіжною політикою // Укрінформ. - 2018. - 5 берез. - Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/mbric-regions/2416293-v-ukraini-zpracue-osvitua-programa-z-upravlinna-molodiznou-politikou.html>

17. Василенко Н. В. Институциональная среда организаций: характеристики и уровни регулирования [Электронный ресурс] / Н. В. Василенко. - Режим доступа : <http://www.vivakadry.com/20.htm>

18. Васильев А. Удосконалення організаційно-функціонального

механізму реалізації державної молодіжної політики України / А. Васильєв // Державне управління та місцеве самоврядування. - 2013. - Вип. 4. - С. 131.

19. Васютинський В. О. Вплив мовних і регіональних чинників на соціальне самовизначення студентів / В. О. Васютинський // Наукові студії із соціальної та політичної психології: 36. статей. – 2007.– Вип. 17 (20). – С. 247– 252.

20. Волик В. Досвід підтримки та розвитку обдарованих дітей у Федеративній Республіці Німеччина / В. Волик. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2011. – 72 с.

21. Гавловська А. О. Етапи та елементи молодіжної політики: теоретично-прикладний вимір / А. О. Гавловська // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. - 2015. -

Вип. 14(1). - С. 74-78. - Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_14%281%29__23

22. Гайванович І. Молодіжний рух України: тенденції та перспективи розвитку // Молода нація: Альманах: Спецвипуск. – К., 2000.– с.117

23. Галабурда Ю. Молодіжний недержавний сектор у контексті становлення громадянського суспільства в Україні / Ю. Галабурда // Соціальна політика і соціальна робота. - 2001. - № 2. - С. 14-17

24. Гидденс Э. Ускользящий мир. Как глобализация меняет нашу жизнь / Энтони Гидденс. – М. : Весь мир, 2004. – 120 с.

25. Гиренко Л. Реалізація елітогенезної місії молодіжної політики в діяльності органів місцевого самоврядування / Л. Гиренко // Актуальні проблеми державного управління. - 2012. - Вип. 4. - С. 213-216. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2012_4_60

26. Головатий М. Ф. Молодіжна політика в Україні: проблеми оновлення / М. Ф. Головатий // Укр. наук. дослід. ін – т проблем молоді.

– К. : Наукова думка. – 1993. – С. 6-10.

27. Головенько В. А. Молоде покоління України в алгоритмі суспільних процесів / В. А. Головенько // Український соціум. - 2006. - № 2. - с. 34

28. Головенько В. А. Молодіжна політика як важлива складова суспільного розвитку/В. А. Головенько. - Режим доступу : www.ief.org.ua/Dok/Holovenko2.doc.

29. Головенько В. А. Український молодіжний рух в алгоритмі суспільних процесів // Інформаційні матеріали для слухачів курсів підвищення кваліфікації працівників галузі Мінсім'ядітимолоді: у 4 кн. - К.: Державний ін- т проблем сім'ї та молоді, 2004. 136 с.

30. Горішна, Н. М. Соціально-педагогічна підтримка молодіжних ініціатив у країнах Західної Європи [Текст] / Н. М. Горішна // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І.В. Козубовська. – Ужгород: Говерла, 2013. – Вип. 27. – С. 34–37.

31. Гостєва Т. О. Місце молодіжних організацій європейської народної партії в європейському молодіжному русі та їх вплив на молодіжний рух в Україні / Гостєва Т. О. // Наукові записки НаУКМА. – 2012. – Т. 134: Політичні науки. – С. 44-48.

32. Гринин Л. Е. Глобализация и процессы трансформации национального суверенитета / Гринин Л. Е. // Век глобализации. - 2008. - № 1.
- с. 86-97

33. Гуцалова М. В. Європейський досвід реалізації молодіжної політики / М. В. Гуцалова // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер. : Політологія. – 2013. – Т. 212, Вип. 200. – С. 97-100.

34. Гуцалова М. В. Моделі молодіжної політики в країнах Європейського Союзу / М. В. Гуцалова // Наукові праці [Чорноморського

державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Сер. : Політологія. – 2014. – Т. 230, Вип. 218. – С. 18-21.

35. Данилов А.Н. Молодежная политика: социологическая энциклопедия / под общей ред. А.Н. Данилова. – Минск: Белорусская энциклопедия, 2003. – С. 209

36. Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» від 15.12.1992 № 2859-ХІІ [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2859-12>.

37. Делягин М. Г. Мировой кризис: Общая теория глобализации : курс лекций / М. Г. Делягин. – 3-е изд. – М. : ИНФРА-М, 2003. – С. 51

38. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку : наук. доп. / авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін [та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка, д-ра політ. наук, проф. К. О. Ващенка, д-ра соц. наук, проф. Ю. П. Сурміна (кер. проекту). - К. : НАДУ, 2012. - 72 с.

39. Державна молодіжна політика [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>

40. Державна молодіжна політика в Україні. Слов. термінів норм.-правових актів / Авт.-упорядн. Є.І. Бородин. - Д. : Герда, 2003. - 345 с.

41. Державна молодіжна політика в Україні: світовий і національний досвід формування та реалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/1740/>.

42. Державна молодіжна політика: здобутки та невирішені проблеми. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://studopedia.com.ua/1_53125_molodizhna-politika-nezalezhnoi-ukraini-z--roku.html

43. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ11_u.htm

44. Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на

2016- 2020 роки / [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>.

45. Державні молодіжні програми в Україні / [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://studopedia.com.ua/1_53129_derzhavni-molodizhni-programi-v-ukraini.html

46. Добренєков В.И. Общество и образование / В. И. Добренєков, В. Я. Нечаев. – М., 2003. – С. 226 – 228.

47. Доклад Генерального секретаря ООН (А/60/133). Глобальный анализ и оценка национальных планов действий по вопросу о занятости молодежи / Библиотека документов ООН, связанных с молодежью [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.un.org/youth.html>.

48. Духневич В. М. Уявлення про актуальну ситуацію та завдання формування політико-правової компетентності молоді / В. М. Духневич // Наукові студії із соціальної та політичної психології. - 2016. - Вип. 37. - С. 14- 25.

49. Духневич В. М. Уявлення про владу як основа для розгортання політико-правової активності молоді / В. М. Духневич // Наукові студії із соціальної та політичної психології. - 2017. - Вип. 39. - С. 51-59.

50. Европейская стратегия "Европа 2020". Реализация. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cu4eu.by/upload/iblock/4e6/4e66d6e5e7fb66a102cde2e018a743a0.pdf>.

51. Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 № 5067- VI[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.

52. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» у редакції Закону № 1613-111 (1613-14) від 23.03.2000 зі змінами від 28.12.2014 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>.

53. Закон України «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» 15 грудня 1992 року № 2859-XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2859-12>.

54. Захаренко К. В. Особливості структуризації молодіжних організацій як передумова забезпечення європейської інтеграції України / К. В. Захаренко // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер. : Політологія. – 2010. – Т. 131, Вип. 118. – С. 98-101.

55. Ильинский И. М. Молодежь и молодежная политика. Философия. История. Теория / И. М. Ильинский. - М. : Голос, 2001. - с. 59-61, 109-111

56. Люшина О. Н. Теоретико-методологічні основи кадрового забезпечення курортно-туристичного регіону: сутність, структура, особливості / О. Н. Люшина. - Режим доступу : www.sworld.com.ua/konfer30/1072.pdf.

57. Інформація про результати виконання Комплексної програми підтримки та розвитку молоді Київської області на 2015-2020 роки «Молодь Київщини» за 2017 рік. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://koda.gov.ua/oblderzhadministratsija/publicna-informatsiya/zviti-pro-vikonannya-oblasnikh-program/za-2017-rik>.

58. Кавтиш О. П. Наукові підходи до формування та запровадження системи управління збутовою політикою комерційного підприємства / О. П. Кавтиш, П. О. Молоденков // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2016. - Вип. 21(1). - С. 99-103 .

59. Кагановська Т. Є. До питання визначення сфери кадрового забезпечення державного управління / Т. Є. Кагановська // Форум права. - 2008. - № 2. - С. 202 - 209.

60. Канавець М. В. Вплив молодіжного руху на формування та

реалізацію державної політики України : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / Канавець Марина Володимирівна ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Київ, 2009. - 23 с.

61. Канавець М. В. Сучасний стан і перспективи розвитку взаємодії молодіжних громадських організацій з органами публічної влади і об'єднаними територіальними громадами в умовах децентралізації / М. В. Канавець // Державне управління та місцеве самоврядування. - 2018. - Вип. 3.

- С. 116-130.

62. Каретна О. О. Механізми сучасної державної молодіжної політики України: еволюція та тенденції : автореф. дис. канд. політ. наук : 23.00.02 /

О. О. Каретна ; Національний університет «Одеська юридична академія». - Одеса, 2012. - 17 с.

63. Карімов Г. І. Регіональна молодіжна політика як фактор сталого розвитку / Г. І. Карімов, О. Ю. Огурцова. // Ефективна економіка. - 2013. - №

8. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_8_37

64. Карнаух А. Проблеми молодіжної політики в сучасній Україні / А. Карнаух // Політичний менеджмент. - 2005. - № 4. - С. 63-69.

65. Квітка А. В. Державна молодіжна політика зайнятості в Україні / А. В. Квітка, О. А. Сидоренко // Соціальна економіка. - 2016. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2016_1_8

66. Кербаль М. О. Досвід зарубіжного формування нормативно-правової баз з національної політики / М. О. Кербаль // Сучас. укр. політика, політики і політологи про неї. – Вип. 14. –, 2007. – С. 122-128.

67. Юридичні особи за організаційними формами // Державної служби статистики України. - ks_opfg/ks_opfg_0118.htm

68. Климчук В. О. Грамотна мотиваційність особистості в

контексті політичних проблем молодіжної політики та її соціалізації / Проблеми політичної психології. - 2016. - Вип. 1, с. 305-313.

69. Ключко А. М. Стан сучасного кадрового забезпечення. - 2012. - № 3. - С. 366-371.

70. Коваль В . Г. Молодіжна політика і її розвиток: методологія, , теорія, механізми для її реалізацій - Миколаїв : Вид-во ЧДУУ ім . Петра Могури, 2014. - 533 с.

71. Коваль Г. В. Практика міжнародних формувань та реалізації державної молодіжної політики / Сер. : Державне управління. – 2011. – Т. 123, Вип. 114. – С. 22-45.

72. Коваль Г. В. Державні принципи молодіжної політики / Г. В. Коваль. - 2011. - Вип. 1. - С. 201-205.

73. Коваль Г. В. Молодіжний вплив громадських організацій на формування і створення державної молодіжної політики / Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. - 2013. - Вип.1.-С.122-131.-Режим доступу :<http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdypt>

74. Коваль Г. Молодіжні громадські організації, роль їх у формуванні національної молодіжної політики / Науково-методичний журнал. Державне управління. - 2004. - Вип. 201. Т. 200.- с. 43

75. Коваль Г. Сутність національної молодіжної політики / Г. В. Коваль: Науково-методичний журнал. Державне управління. - 2008.- Том 129. Випуск 145 - с. 41

76. Коваль Г. Реформування державної молодіжної політики : теорія та практика Й. : - 2011. - № 5(22). - С. 134-141.

77. Колесніченко Н. М. Стан молодого покоління як одна з великої кількості проблем нашого часу // Науково – методичний журнал. – У.23. - Вип. 11. – Серія «Політичні науки». – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2005. – С. 81–88.

78. Коломоєць Т.О., Адміністративно-правове наглядання в галузі національної політики: – Уругвай: ЗНУ, 2006. – С. 22, 25-27

79. Коляда Н. М. Державні підходи до національної роботи як до молодіжного напрямку соціальної політики // Збірник наукових праць. 2017. - Вип. 79(2). - С. 210-214.
80. Конституція України 111/96-ВР [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakoncyk.rada.gov.ua/laws/show/22342354%00%BA/96-%00%B2%01%80>.
81. Корнієвський О. А. «Київське братство», 1987. - 215 с.
82. Кравченко М. В. Європейська перспектива в українській молоді: бізнес та шанси - проблеми молоді та більша перспектива мудрості та управління. - 2014. - № 1. - С. 273-281.
83. Кулік В. Україна молода: Ініціатива сучасного молодіжного лідерства та неформальності: Центр вирішення проблем громадянської непокори, 2001. - 462 с.
84. Лецебедін Т. В. Аналіз програм захисту статистичної молодіжної політики / І.О. Кульчій, // 2011. - №3 (1) (22). - С. 11-55.
85. Левченко О. М. / О. М. Левченко. - К.: ОКО, 2011. - 134 с.
86. Лівацький О. В. Спортивний контингент студентів - гуманітарної політики Політичної політики держави / О. В. Лівацький // Вісник
87. Київський національний університет за Тараса Шевченка. Педагогічна вища освіта. - 2018. - № 1 (2). - С. 117-122.
88. Липа І. / І. Липа, О. Черсак, О. Молодія // - 2017. - № 16. - С. 86-89.
89. Лібанова Є. М. Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розваги: НАН України; Укр. соціальні центри - 2009 ..., 2011. - 227 с.
90. Луценко С. М. 2011. - Вип. 2. - С. 156-164. - http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2016_1_25
91. Марченко М. Н. Право і держава в контексті глобалізації М.: Проспект, 2013. - с. 12–13

92. Matyukh SA Реєстрація для ефективного управління. 2013. № 2 (46). С. 111-222.
93. Матюхіна Н. П. Управління персоналом органу внутрішніх справ України (Теоретичні та прикладні аспекти): монографія / Н. П. Мтюхіна; для всіх вид. проф. О. М. Бандурки - Х .: Звіт Університету внутрішніх справ. 2008. - 321 с.
94. Документи міжнародного характеру з питань молодіжної політики. - М., 2001.
95. Midyk OM Die Nutzung internationaler Erfahrungen bei der Umsetzung staatlicher Politik zur Unterstützung talentierter Jugendlicher in der Ukraine / О. М. Мідік // Ефективність державного управління. - 2015. - Вип. 44. - С. 99-100.
96. Адаптаційна модель молодіжної політики з децентралізації <https://decentralization.gov.ua/youth/molod-v-oth>
97. Jugendbeschäftigung in Osteuropa: Krise in Krise: Bericht. - Женева: Internationales Arbeitsamt, 2010. - 56 с.
98. Політика для молоді у Європейського Союзу. - Донецький молодіжний дебатний центр, 2005. - 99 с.
99. Молодцов О. В. Децентралізація. Політика, інституціональної політики та ризику експлуатації в нерухомості / О. В. Молодцов. - 1999. - № 1. - Zugriffsmodus: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2014_1_16
100. Молодь для створення освіти в Україні (1992-1996 pp.): Статистичний інститут сімейної та молодіжної політики ;; [Доповідач: О. В. Белішев (Vorsitzender) та ін.]. - К, 2012. - с. 148
101. Молодь України - 1999 / Соціологічні результати нашого дослідження. - Київ: СП "ГФК УКРАЇНА", 2014. - 66 С. - Zugriffsmodus: http://dsmsu.gov.ua/media/1999/07/5/1/ Molod_Ukraine_block.pdf, <https://ukraine.unipa.org/sites/default7files/pub-pdi7-Ukraine-2015.pdf>
102. Молодь України - 1998 / Zugriffsmodus: http://www.dsmsu.gov.ua/media/2015/9/16/13/Molod_Ykrayini_2017.pdf

103. Молодь України - 1999 / Соціологічні результати дослідження.
- Тернопіль: 2008. - 11 С.
104. Молодь України - 2017. - Центр унікальних соціологічних досліджень "OMEGA". - 2017 рік.
105. Jugend der Ukraine - 2018. - ТОВ "Erstes Bewertungssystem". – 2009 рік.
106. Мотречко В. Merkmale der Bildung der staatlichen Jugend
107. Політика в ЄС та країнах для її реалізації в Україні / В. Мотречко. // Verffentliche Verwaltung: Theorie und Praxis. - 2014. - Вип. 2. - Zugriffsmodus: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2014_2_3
108. Мунтян В. В. Програма державного створення як інструмент фінансування державної політики в Україні / В. В. Мунтян // Wirtschaftsbulletin der Запорізька державна інженерна академія. - 2016. - Вип. 1. - С. 121-125. Корнієвський О. А. Молодіжні рухи та молодіжні асоціації / О. Українське видавництво "Київське братство", 1964. - 215 с.